

NAAR SCHOOL!

waar elk kind welkom is

N° 09 | JUNI 2017

JONGENS PRESTEREN WEER:
kwestie van pedagogiek

**VAN HELPDESK NAAR
ONDERWIJSJURISTEN**

**Samen voor een fijne school:
KiVa helpt**

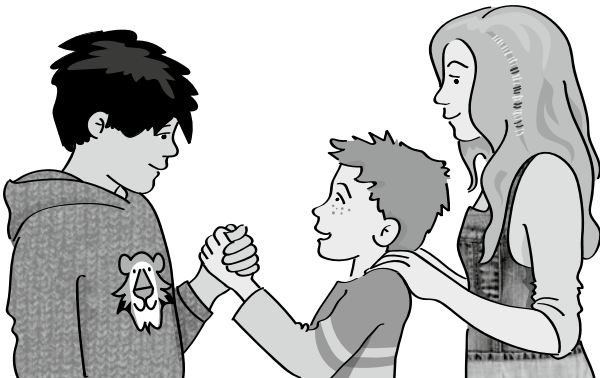
Kanjer trainingen

Voor vertrouwen, veiligheid, rust en wederzijds respect

- **Preventief en curatief**
Opleiding voor individuele leerkrachten en teams (ook B.S.O. en T.S.O.)
- **Gratis volgsysteem**, door COTAN positief beoordeeld
- **Aanpak van pesten**, erkend effectief (NJI)

Ouders, leerkrachten en leerlingen verlangen een school die goede leerresultaten weet te behalen en de veiligheid weet te waarborgen.

(036) 548 94 05
info@kanjertraining.nl

kanjertraining.nl

**Op eigen benen staan.
Daar tekent zij voor.**

Liliane Fonds

Het Liliane Fonds helpt haar met protheses en revalidatie. Helpt u mee? Lilianefonds.nl

open de wereld voor een kind met een handicap

SES COMPUTERS
DE SLIMSTE KEUS IN COMPUTERS!

Tot 70% besparen met refurbished hardware!

Laptops vanaf: **€199,99**

Chromebooks vanaf: **€169,99**

Desktops vanaf: **€199,99**

iPads vanaf: **€229,99**

5% extra korting speciaal voor leden!

v o s x a b b

Wilt u geheel vrijblijvend een offerte ontvangen of een inventarisatie laten doen?
Mailt u dan naar: bosledenvoordeel@sescomputers.nl

WIJ GAAN NAAR SCHOOL!

Sanne, Sara & Casper

Sanne Kruijt, Sara Bouchlarhem en Casper Flak zitten in combinatiegroep 7/8 van openbare basisschool De Mei in Wormerveer. Deze school werkt met het antipestprogramma KiVa. Op pagina 13 vertellen Sanne, Sara en Casper wat ze daarvan merken.

Scholen die bij VOS/ABB zijn aangesloten, krijgen 10 procent korting op de STARTtraining van KiVa. Op de pagina's 10 tot 15 leest u er meer over. |

Colofon

Naar Schooll is een uitgave van VOS/ABB, de vereniging van openbare en algemeen toegankelijke scholen. (www.vosabb.nl).

Het magazine verschijnt 5 x per jaar.
Nr 9, juni 2017

Redactie-adres:

VOS/ABB, postbus 162,
3440 AD Woerden,
redactie@vosabb.nl,
0348-405200.

Hoofredactie:

Lucy Beker

Aan dit nummer werkten mee:

Karin van Breugel,
Martin van den Bogaerd,
Sanne van der Most, Paul van der Klei, Marco de Swart, Ton Valkenburg.

Foto omslag en pagina 3:

Martin van den Bogaerd

Vormgeving:

Caro Grafico Grafisch Ontwerp,
Culemborg

Drukwerk:

Controlmedia,
Wildert (Essen), België

Abonnementen: Leden van VOS/ABB ontvangen automatisch één gratis abonnement op *Naar Schooll*. Dit geldt voor schoolbesturen én hun scholen. Bovenschoolse directies kunnen op aanvraag ook één gratis abonnement ontvangen. Voor meer informatie: www.vosabb.nl/abonnementen. Niet-leden kunnen een abonnement nemen voor € 29,50 per jaar (tarief 2017). Abonneren kan door een mailtje te sturen aan welkom@vosabb.nl.

Advertenties: Recent Amsterdam, contactpersoon Ray Aronds, info@recent.nl, 020 330 89 98

Het volgende nummer verschijnt rond 3 oktober 2017.

Goed nieuws over jongens

Als moeder van drie jongens gaat het 'jongensprobleem' in het onderwijs me aan het hart. Van tijd tot tijd poept hetzelfde bericht weer op in de media: meisjes doen het op school beter dan jongens. Ook dit voorjaar gingen de media weer los over dit fenomeen. Vaak wordt de feminisering van het onderwijs genoemd als oorzaak. Maar over de oplossing verschillen de meningen. In dit blad leest u wat niet in de kranten staat: het is wel degelijk mogelijk om jongens (weer) te laten presteren.

Dat goede nieuws komt van openbare regionale schoolgemeenschap Lek en Linge in Culemborg. Een school waarover we in 2011 in het blad van VOS/ABB al schreven dat deze begon met meer op jongens gericht onderwijs in bepaalde klassen. In diezelfde periode mocht ik ook emeritus hoogleraar pedagogiek Louis Tavecchio interviewen, die het onderwijs toen al dringend adviseerde meer oog te hebben voor de leerstijl van jongens. 'Dat is belangrijk, want we raken te veel getalenteerde jongens kwijt', zei hij. Tavecchio doelde op jongens die blijkens hun schooladvies goed kunnen leren, maar toch afstromen, het vwo niet halen en ook de universiteit mislopen.

Het wil er bij mij niet in dat meisjes slimmer zijn dan jongens. Dat geloven de deskundigen trouwens ook niet. Meisjes zijn wel anders en leren anders. Misschien is het wel zo dat na de grote emancipatiebeweging uit de jaren 60 en 70, waardoor meisjes nu - gelukkig - ook kunnen studeren, het onderwijs zodanig is ingericht dat meisjes daar beter in floreren. Dat moeten we vooral zo houden, maar het mag niet ten koste van de jongens gaan.

Gelukkig zitten scholen niet stil. Bij ORS Lek en Linge zijn de ervaringen met een gerichte aanpak licht positief. De jongens gaan het langzaam maar zeker beter doen. Wat blijkt? Het gaat niet eens zozeer om aangepaste didactiek, maar juist om pedagogiek. Jongens hebben leraren nodig die hun de ruimte geven, maar tegelijk duidelijk zijn over de grenzen. Die positieve feedback geven en humor hebben. En: zo'n toffe leraar kan heel goed een vrouw zijn. U leest het op de pagina's 22-23. Wat de school in Culemborg ook doet: monitoren. Iedereen scherp houden op de prestaties van de jongens. Op deze school zitten nu weer meer jongens in het vwo. Het werkt dus. Laten we met zijn allen letten op onze jongens, ze verdienen het. En de maatschappij kan onze getalenteerde zonen niet missen.

Lucy Beker
hoofredacteur
redactie@vosabb.nl

Inhoud

10 Een fijne school

De KiVa-methode is bewezen effectief tegen pesten. Obs De Mei in Wormerveer is een school die er al jaren mee werkt en daar is iedereen er blij mee. Ook fijn: VOS/ABB-leden krijgen korting op de KiVa-training.

15 Levensbeschouwing

De lessen levensbeschouwing en burgerschap in het voortgezet onderwijs kunnen een impuls gebruiken. Dat zegt Angelique Hofman, die Religie en Beleid studeert in Nijmegen.

16 Helpdesk wordt Onderwijsjuristen

De juridisch adviseurs van VOS/ABB's Helpdesk doen veel meer dan vragen beantwoorden. Daarom heten ze voortaan Onderwijsjuristen. Onze vier Onderwijsjuristen stellen zich nader aan u voor.

18 Innovatie bekroond

De inzendingen voor de Nationale Onderwijsprijs laten zien hoe innovatief scholen bezig zijn. Zoals deze inspirerende projecten van openbare scholen uit Noord-Brabant, Drenthe, Flevoland en - de winnaar - Utrecht.

20 Recept tegen ziekteverzuim

Het openbaar basisonderwijs in Hilversum scoort al jaren een heel laag ziekteverzuim. Bestuurder Geert Looyseghder en hoofd personeelszaken Sonja de Sain onthullen hun recept.

22 Het 'jongensprobleem' aangepakt

Het percentage jongens in het vwo stijgt weer op ORS Lek en Linge in Culemborg, dankzij een specifieke aanpak van het 'jongensprobleem'. Het blijkt vooral een kwestie van pedagogiek.

24 Lekker zitten

Een splinternieuw schoolgebouw biedt obs De Sterrenboom in Stolkwijk de ruimte voor een heel ander onderwijsconcept. 'Als je lekker zit, leer je beter'

26 Krimp vo zet door

Ook het voortgezet onderwijs gaat het nu merken: er komen steeds minder kinderen. Wat is nodig om scholen toekomstbestendig te maken?

28 Reanimatie op school

Op Het Maerlant in Brielle krijgen alle havo- en vwo-leerlingen voortaan verplicht reanimatieles. Want dankzij die les heeft een 17-jarige scholier onlangs iemand het leven kunnen redden.

30 Cyberaanval!

In mei was er ineens een grote cyberaanval die over de hele wereld veel bedrijven, organisaties en ziekenhuizen trof. Hoe houdt u op school gijzelsoftware buiten de deur? Tips en tricks.

Rubrieken

- 3 Wij gaan naar school**
Sanne, Sara en Casper van obs De Mei in Wormerveer.
- 6 Schoolnieuws**
In het kort
- 9 Column**
Hans Teegelbeckers
- 31 Excursietip**
Maritiem Museum Rotterdam
- 32 Hoe zit het nu precies?**
Antwoorden op veelgestelde vragen
- 34 Nieuw in de boekenkast**
Relevante publicaties voor het onderwijs
- 35 Juridisch advies**
De rol van school bij pestgedrag

SCHOOL!NIEUWS

Centrale Eindtoets beter gemaakt

De Centrale Eindtoets (Cito-toets) in groep 8 van de basisschool is dit jaar beter gemaakt dan in voorgaande jaren. Dat meldt het College voor Toetsen en Examens (CvTE).

Dit jaar behaalden de leerlingen gemiddeld een standardscore van 535,6. In voorgaande jaren schommelde het tussen 534,9 en 535,3. Vijf leerlingen maakten de centrale eindtoets foutloos. Vorig jaar had geen enkele leerling nul fouten. In totaal haalden 6154 leerlingen de maximale standardscore 550.

Jeugdjournaal

Een reportage van het NOS Jeugdjournaal over de Centrale Eindtoets wekte wrevel bij leerlingbegeleider Lisette van den Beld van College De Brink in het Noord-Hollandse Laren. Zij schreef op Facebook dat de redactie alleen oog had voor kinderen met een hoge score en dat er geen aandacht ging naar leerlingen met een lagere score die naar het vmbo gaan. Redactiechef Ronald Bartlema trok zich de kritiek aan en zegde toe dat het NOS Jeugdjournaal voortaan meer aandacht zal besteden aan vmbo'ers.

foto: Martin van den Bogaardt

Landelijk congres 100 jaar onderwijspacificatie

Op woensdag 13 september is in Amersfoort ons landelijke congres over 100 jaar onderwijspacificatie. We organiseren dit congres samen met de Vereniging Openbaar Onderwijs (VOO) en het platform CBOO.

Het is 100 jaar geleden dat er een politiek staakt-het-vuren werd gesloten over de gelijke bekostiging van het bijzonder onderwijs. Dat werd vastgelegd in artikel 23 van de Grondwet over de vrijheid van onderwijs. Hiermee kwam een formeel einde aan de jarenlange schoolstrijd in Nederland en de strijd om het algemeen kiesrecht (voor mannen).

Tijdens het congres zullen de uitkomsten worden gepresenteerd van een onderzoek naar de positie van het openbaar onderwijs, waarin de kernwaarden van het openbaar onderwijs uitgangspunt zijn. Het congres wordt gehouden in Leerhotel Het Klooster in Amersfoort.

Meer informatie op www.vosabb.nl. Aanmelden via welkom@vosabb.nl onder vermelding van 'Congres 100 jaar onderwijspacificatie'. Vermeld ook uw naam en telefoonnummer.

Help mee bij ontwikkeling levensbeschouwelijk onderwijs

De Kenniswerkplaats Levensbeschouwelijke Educatie en Diversiteit van de Hogeschool Windesheim in Zwolle wil graag input van docenten over de aandacht in het onderwijs voor levensvragen van leerlingen.

De Kenniswerkplaats wil bijvoorbeeld weten hoe docenten omgaan met de huidige diversiteit aan levensbeschouwingen. Ook wordt docenten gevraagd hoe dit zich verhoudt met de identiteit van hun school en of dat soms spanningen oplevert. De gevraagde input is bedoeld om te kijken hoe levensbeschouwelijk onderwijs verder kan worden ontwikkeld. Docenten die willen meedenken kunnen zich melden bij hoofddocent Erik Renkema: erik.renkema@windesheim.nl.

Erik Renkema

foto: Martin van den Bogaardt

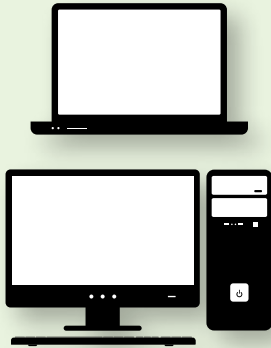
Uitval van leerlingen verder afgenomen

De uitval in het voortgezet onderwijs is in het schooljaar 2015-2016 verder verlaagd van 0,5 naar 0,4 procent van het aantal leerlingen. Dat meldt het ministerie van OCW.

De uitval is met 0,2 procent het laagst in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. In de bovenbouw van havo en vwo samen is de uitval 0,4 procent, wat neerkomt op ruim 900 leerlingen. In de bovenbouw van het vmbo is de uitval met 1,1 procent het hoogst. Dit komt overeen met 2360 leerlingen.

Meer **refurbished computers**

De markt voor refurbished hardware groeit hard. Wij hebben op dit gebied voor scholen een mooi ledenaanbod via SES Computers. U kunt hiermee tot 70 procent besparen op ICT-apparatuur!

De refurbished hardware van SES Computers is van absolute topkwaliteit. Het zijn allemaal modellen uit de zakelijke lijn van A-merken, zoals Dell, HP en Lenovo. Hiermee heeft uw school de garantie op de beste zakelijke kwaliteit die verkrijgbaar is, maar dan wel tegen veel lagere prijzen!

Ga voor meer informatie naar www.vosabb.nl (zoek op 'refurbished') of neem contact op met Thijs Willekens van SES Computers: 06-51591429, t.willekens@sescomputers.nl.

Fors besparen op **sanitaire producten!**

Steeds meer schoolbesturen haken aan bij onze collectieve Europese aanbesteding voor de levering van sanitaire producten. Ook u kunt daar als lid van VOS/ABB veel geld mee besparen! Inschrijven kan nog tot 30 juni.

Het is goed nieuws dat zich bij onze partner Schoolinkoop steeds meer schoolbesturen inschrijven voor deze collectieve aanbesteding, want de prijzen en voorwaarden worden daardoor interessanter voor alle deelnemers. Het assortiment bestaat onder andere uit toilethouders, handdrogers, zeepdispensers en luchtverfrissers.

Dit zijn de voordelen van de collectieve aanbesteding:

- Kosten- en tijdsbesparing.
- Hoge kortingen op goede producten.
- Prima dienstverlening.
- Krachten bundelen voor sterke inkooppositie.

Schoolinkoop begeleidt de aanbesteding voor sanitaire producten en voert het leveranciers- en contractmanagement voor u uit. Naar verwachting wordt in november de raamovereenkomst met de winnende leverancier afgesloten.

Wilt u meedoen met de Europese aanbesteding sanitaire producten? Schrijf u dan voor 30 juni in via www.schoolinkoop.nl/inschrijven. Informatie: Schoolinkoop, 073-6140010, info@schoolinkoop.nl.

Lerarentekort **verschilt sterk per regio**

Het lerarentekort in het voortgezet onderwijs kent sterke regionale verschillen. Dat meldt het arbeidsmarkt- en opleidingsfonds Voion op basis van ramingen van CentERdData.

Er zijn regio's in Nederland waar nauwelijks een lerarentekort is of wordt verwacht vanwege krimp van het aantal leerlingen. Voorbeelden zijn Noord- en Oost-Groningen,

Zuid-Limburg en Zeeland. In andere regio's worden juist grote spanningen op de arbeidsmarkt verwacht, zoals in de grote steden. Voor dit jaar wordt er in heel Nederland tekort

verwacht van ruim 600 leraren. In 2018 zal dat tekort oplopen tot ruim 800 om daarna licht te dalen tot iets daaronder. Ongeacht de regio concentreren de tekorten zich op de vakken Duits, Frans, natuurkunde, scheikunde en wiskunde.

Meer over krimp in het vo op de pagina's 26-27.

Weinig zorg over behoud van baan

Mensen die in het onderwijs werken, behoren tot de werknemers die zich het minste zorgen maken over het behoud van hun baan. Dat blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Maakte in 2013 nog 24 procent van de mensen in het onderwijs zich zorgen over het behoud van hun baan, in 2015 was dat gedaald naar 18,1 procent. Daarmee is het onderwijs een sector waarin relatief veel baan zekerheid wordt ervaren. Alleen in de horeca (15,4 procent) en de landbouw en visserij (12,5 procent) maken nog minder mensen zich zorgen over hun baan.

De grootste onzekerheid wordt ervaren door werknemers in de financiële sector (33,1 procent), vervoer en opslag (29,3 procent) en informatie en communicatie (28,6 procent).

foto: Martin van den Bogaert

Scholar bouwt geschiedenis-app

De 17-jarige havist Timo Noordzee van het openbare Rembrandt College in Veenendaal heeft zelf een geschiedenis-app gebouwd. Zijn app is gratis te downloaden op Android- en iOS-telefoons.

Timo kwam op het idee toen hij aan het begin van dit schooljaar zat te leren voor een proefwerk geschiedenis. 'We moesten 'kenmerkende aspecten' leren', vertelt hij in dagblad AD. 'Dat zijn 49 zinnen die passen bij verschillende periodes van de geschiedenis. In de boeken staan die zinnen een beetje omslachtig beschreven. Ik dacht: dat kan moderner.' De app maakte dat hij het leren leuker vond en hij haalde meteen een hoger cijfer. Ook zijn klasgenoten en lerare waren enthousiast. De school bracht hem in contact met een bedrijf dat onderwijs digitaliseert. 'Ik heb er nu verschillende methodes ingebouwd die van makkelijk naar moeilijk gaan. Zo kun je de stof in stapjes leren', vertelt Timo in het AD. De app met de naam Geschiedenis Gids is inmiddels al meer dan duizend keer gedownload.

Blij met VO Gids

Groep 8-leerkrachten vinden de VO Gids een goed initiatief. Dat blijkt uit een tevredenheidsonderzoek onder ruim 1200 meesters en juffen.

Vrijwel alle respondenten (97 procent) geven aan dat de VO Gids een goed initiatief is. Volgens 88 procent voldoet de keuzegids aan de behoefte van ouders en hun kinderen, draagt de gids bij aan een betere voorbereiding van de schoolkeuze (80 procent) en zijn ouders en kinderen er blij mee (78 procent).

Scholen voor voortgezet onderwijs kunnen zich in de VO Gids met (betaalde) presentatiepagina's profileren. Scholen die bij VOS/ABB zijn aangesloten, kunnen hier korting op krijgen. U kunt daarover contact opnemen met de VO Gids via info@devogids.nl.

Pas op met bonus!

Het is mogelijk dat het ministerie van OCW bekostiging terugvordert als een school bij de werving van een docent een bonus uitkeert.

In personeelsadvertenties van het christelijke Andreas College in Katwijk voor een wiskundeleraar en een ICT-docent stond een bonus vermeld van 10.000 euro. Jurist Ronald Bloemers van VOS/ABB wijst erop dat er in de cao's voor het primair en voortgezet onderwijs geen grond is voor een bonus om leraren te werven. Hij wijst er bovendien op dat het ministerie van OCW voor een

tekenbonus geen bekostiging verstrekt. 'Terugvordering zou dus aan de orde kunnen zijn', zo waarschuwt hij. Tegelijkertijd beseft Bloemers dat het groeiende tekort aan leraren in bepaalde vakken scholen noodzaakt om onorthodoxe maatregelen te nemen.

Ronald Bloemers

foto: Martin van den Bogaardt

Mediatraining

Wij organiseren dit schooljaar nog één mediatraining voor mensen uit het onderwijs. Deze training is op woensdag 28 juni in het VOS/ABB-kantoor in Woerden.

De training duurt een hele dag en wordt gegeven door communicatieadviseur Ronald Brouwers, die deel uitmaakt van de crisiscommunicatiepool van VOS/ABB. In deze pool zitten vijf adviseurs die leden van VOS/ABB kunnen inschakelen als zij met een crisissituatie te maken hebben.

In de training leert u wat de principes van goede crisiscommunicatie zijn. U oefent ook in de praktijk. Brouwers stelt zich op als kritisch journalist. Hij heeft audiovisuele apparatuur bij zich, zodat u kunt zien en horen hoe u op

basis van verschillende cases namens uw organisatie het woord voert.

De mediatraining kost 395 euro ex. btw per persoon. Dat is ver beneden de tarieven die in de markt gebruikelijk zijn. Let op: u kunt alleen deelnemen als uw organisatie bij VOS/ABB is aangesloten.

U kunt zich aanmelden voor de mediatraining door een mailtje te sturen naar welkom@vosabb.nl.

Ronald Brouwers

foto: Martin van den Bogaardt

Weet u het nog, dat er ooit in Zoetermeer een instituut stond dat alles in het onderwijs tot op de millimeter bepaalde? Elke dag kwamen er circulaire! Terecht werd er geklaagd over ambtenarij en pennenlikkers die geen verstand hadden van onderwijs. Weg ermee! De scholen mochten het zelf gaan regelen.

HANS TEEGELBECKERS
directeur VOS/ABB

Goed onderwijs maken we samen

Het resulteerde in decentralisering en lumpsumbekostiging. Eerst in 1996 in het voortgezet onderwijs en tien jaar later in het primair onderwijs. De scholen kunnen sindsdien binnen bepaalde kaders zelf bepalen wat zij met hun geld doen. Dat was zeker in het begin soms best lastig, maar nu zien we al jaren dat scholen en hun besturen over het algemeen naar tevredenheid zelfstandig opereren. Onlangs bleek uit onderzoek van de OESO dat Nederlandse leerlingen heel blij zijn met het onderwijs.

Weer oormerken?

Zoals wel vaker wordt na verloop van tijd een tegenovergestelde beweging in gang gezet. Zo klinkt de laatste tijd uit de hoek van de vakbonden, en ook bij organisaties als Beter Onderwijs Nederland en bepaalde politieke partijen, steeds meer de klacht dat de lumpsumfinanciering ertoe heeft geleid dat leraren niet krijgen wat ze nodig hebben. De oplossing zou zijn om de financiering door de rijksoverheid weer te laten oormerken. Wat zouden we daarmee opschieten? Niks!

Nooit *one size fits all*

De lumpsumfinanciering zorgt ervoor dat schoolbesturen eigen beleid kunnen voeren op de specifieke situatie waarin de scholen zich bevinden. Elke school en elke klas heeft een eigen populatie en eigen aandachtsgebieden. Het is nooit *one size fits all*. Het is natuurlijk wel van essentieel belang dat er genoeg geld beschikbaar wordt gesteld, en niet dat - zoals nu al vele jaren het geval is - de financiering structureel tekortschiet. We hebben met onze huisvestingspartner HEVO uitgerekend dat het tekort op de materiële instandhouding zo groot is, dat er als het ware 5000 voltijdsbanen in de stenen van de schoolgebouwen zitten. Hoewel dit onderzoek een aantal jaren geleden is uitgevoerd, is het tekort nog steeds actueel. Hoog tijd dus om dat te veranderen!

Maar los daarvan, is het bepaald niet zo dat de schoolbestuurders alles in hun eentje bepalen, zoals nogal eens wordt beweerd. De medezeggenschap in het onderwijs is goed geregeld. Personeel, ouders en in het voortgezet onderwijs ook leerlingen kunnen hun eigen invloed uitoefenen. De klacht dat bestuurders daar niet naar luisteren, herken ik in de praktijk niet. En mochten er toch bestuurders zijn die buiten de vastomlijnde kaders beslissingen nemen, dan zijn er klachtenprocedures mogelijk bij diverse geschillencommissies.

Zonder ruimte geen groei

Pleiten voor oormerkfinanciering is terugkeren naar een bekostigingskeurslijf dat de beleidsruimte van de scholen indamt en de mogelijkheden van innovatie zal doen stokken. Zonder ruimte is immers geen groei mogelijk. Daar komt bij dat met een terugkeer naar oormerkfinanciering er minder inspraakmogelijkheden zullen zijn voor de medezeggenschapsraden. Daar zit volgens mij niemand op te wachten, ook schoolbestuurders niet. Goed onderwijs maken we immers samen!

Samen maken we er

'Wij zitten op een fijne school', roepen deze leerlingen van openbare basisschool De Mei in Wormerveer. Op deze school werken ze met de methode KiVa, waardoor er nauwelijks nog wordt gepest. Het is een programma dat inzet op groepsvorming en versterking van de sociale vaardigheden van kinderen. Leerkrachten volgen daar een speciale training voor. Inmiddels is bewezen dat KiVa werkt. Ook fijn: leden van VOS/ABB krijgen korting op de KiVa-training.

TEKST EN BEELD:
MARTIN VAN DEN BOGAERDT

een fijne school van!

Op openbare basisschool De Mei zijn ze razend enthousiast over KiVa. In 2014 was dit de eerste school binnen de stichting Zaan Primair die koos voor dit programma, vertelt groepsleerkracht en gedragsspecialist Saskia Haan. 'Wij waren bezig ons te oriënteren op een passende methode voor onze school. We wilden meer met het groepsgebeuren. Dat is iets waar KiVa sterk in is. We hebben bijeenkomsten bezocht en de training gevolgd en waren direct enthousiast. Er zijn leuke spellen en praatopdrachten, het is allemaal zeer laagdrempelig. De onderwerpen spreken kinderen heel erg aan. Je kiest er met KiVa voor om samen een fijne klas en een fijne school te zijn, waar iedereen elkaar respecteert. De kinderen stellen in de klas samen regels op en zorgen er ook samen voor dat die regels worden nageleefd. Ik zie dat elk kind zich daar verantwoordelijk voor voelt.'

Burgerschapsvorming

KiVa staat bekend als een antipestmethode, maar het is veel meer dan dat, benadrukt adjunct-directeur Adriëne Frans van De Mei. 'Het gaat niet alleen over pesten, maar ook over burgerschapsvorming en sociale ontwikkeling. Wij gebruiken deze methode ook omdat we willen dat onze leerlingen in de toekomst op een positieve manier een waardevolle bijdrage leveren aan de grotemensenwereld. Met KiVa maken we kinderen daar bewust van. Ze kijken naar hun eigen rol in de groep en naar die van de ander en geven zichzelf en anderen positieve feedback. Ik zie dat kinderen zich daarbij heel kwetsbaar durven opstellen. Het is heel breed, het gaat veel verder dan

'We zien dat het pesten stopt'

Saskia Haan (links) en Adriëne Frans tussen leerlingen van obs De Mei: 'Ze vinden de KiVa-lessen hartstikke leuk'

alleen de school. Dat horen we ook van ouders terug.' Het mooie van KiVa is volgens Frans en Haan dat het slachtoffer van pestgedrag niet centraal staat. 'Als er sprake is van pestgedrag, maken we steungroepen rondom het slachtoffer dat hulp nodig heeft. Meestal bestaan die groepjes uit vijf kinderen. Daar zit sowieso een vriendje of vriendinnetje van het gepeste kind bij, maar ook de pester, zonder dat die zo wordt benoemd. Het groepje bedenkt oplossingen om het gepeste kind te helpen. Na een week kijken ze of de verbeterpunten hebben gewerkt en of ze er wat van

VOS/ABB-leden krijgen 10 procent korting!

Teams die met KiVa gaan werken, worden getraind om een positieve sfeer in de klas te bereiken en negatief gedrag beter te herkennen en aan te pakken. VOS/ABB-leden krijgen 10 procent korting op deze STARTtraining!

De training is bestemd voor het hele team en wordt gegeven door daartoe speciaal opgeleide KiVa-trainers, die verspreid over het land actief

zijn. De STARTtraining duurt in totaal twee dagen, maar hoeft niet op twee achtereenvolgende dagen plaats te vinden.

Scholen die via hun bestuur bij VOS/ABB zijn aangesloten, krijgen 10 procent korting op de STARTtraining. Hiermee kan bijna 400 euro per school worden bespaard. Het maakt daarbij niet uit of er binnen

een stichting maar één of misschien wel 20 of 30 scholen zijn. Belangrijk: deze korting geldt alleen voor VOS/ABB-leden. Kijk voor meer informatie op www.vosabb.nl.

Interesse? Neem dan contact op met Ronald Kielman van KiVa in Groningen: 050-3636265 of ronald@kivaschool.nl. Vermeld dat u lid bent van VOS/ABB!

geleerd hebben. We zien dat het slachtoffer en de pester hiermee geholpen zijn en dat het pesten stopt.'

Sneller signaleren

Haan voegt eraan toe dat KiVa ook een positieve invloed heeft op de leerkrachten. 'Wij zijn ons meer bewust van onze eigen houding. Hoe spreken we kinderen aan, welk gedrag laten we zelf zien? We signaleren nu ook veel sneller problemen doordat we helemaal in de methode zitten.'

Veel tijd hoeft KiVa niet te kosten. De speciale lessen die elke week in de klassen worden gegeven, duren drie kwartier tot een uur. 'Het mooie is dat de kinderen er zelf om vragen. Ze vinden het hartstikke leuk. Ook dat versterkt het positieve groepsgevoel.' ◀

KiVa werkt preventief

Het preventieve programma KiVa richt zich op het versterken van de sociale veiligheid en het tegengaan van pesten. Het zet in op positieve groepsvorming en stimuleert de sociale vaardigheden en de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Daarmee worden de sociale veiligheid en het pedagogisch klimaat verbeterd. KiVa legt de nadruk op de groep als geheel en dus niet op specifieke individuen.

Wet sociale veiligheid op scholen

Sinds 1 augustus 2015 is de Wet sociale veiligheid op scholen van kracht.

Dit betekent dat schoolbesturen voor sociale veiligheid in hun scholen moeten zorgen. Hoe ze dat doen, mogen ze in grote lijnen zelf bepalen. Vanaf augustus 2017 gaat de Inspectie van het Onderwijs toe zien op de naleving ervan. Handhaving betekent in de praktijk dat de inspectie scholen aanspreekt op de inspanning die ze plegen om al hun leerlingen een sociaal veilige leeromgeving te bieden en de mate waarin die inspanning als toereikend kan worden gezien. Met KiVa dekt de school alle wettelijke verplichtingen met betrekking tot sociale veiligheid. Meer informatie over de verplichtingen die voortvloeien uit de Wet sociale veiligheid vindt u in het juridisch advies op pagina 35 van dit nummer.

KiVa in voortgezet onderwijs?

Het programma KiVa richt zich tot nu toe alleen op basisscholen.

KiVa kan niet één-op-één worden vertaald naar het voortgezet onderwijs, onder meer omdat daar niet zoals in het basisonderwijs sprake is van vaste groepen met vaste leerkrachten. De Rijksuniversiteit Groningen wil graag onderzoek doen om KiVa ook geschikt te maken voor het voortgezet onderwijs, maar het is nog niet gelukt om daar financiering voor los te krijgen. Op dit moment is het wel mogelijk om een studiedag te volgen over pesten en sociale veiligheid. Deze studiedag, georganiseerd door de Rijksuniversiteit Groningen, is toegespitst op de dagelijkse praktijk in het voortgezet onderwijs.

'Alleen maar lieve kinderen'

Van links naar rechts: Sara, Sanne en Casper.

Wat merken de leerlingen van obs De Mei van het KiVa-programma? Dat vertellen Sara, Sanne en Casper uit de combinatiegroep 7/8.

Sara: 'Bij ons in de klas zitten alleen maar lieve kinderen. Er wordt niet gepest. En als er een keer ruzie is, dan is het snel weer opgelost.'

Sanne: 'We gaan dan samen met de KiVa-juf praten. Dan leggen we uit wat er aan de hand is, waarom we ruzie hebben. Je vertelt je verhaal en praat het uit. Het is eigenlijk net als bij Dr. Phil.'

Sara: 'Ik heb wel eens ruzie gehad met een vriendin. Die deed raar tegen me, daarvoor ook al. De KiVa-juf heeft toen gezegd dat ik naar haar moest komen als het nog een keer gebeurde. Dat hebben we gedaan, en het is toen goed gekomen.'

Casper: 'Als er ruzie is, dan kijken we naar de KiVa-regels die in de klas hangen. Die hebben we met elkaar in de klas verzonnen.'

Sanne: 'Ja, daar staat bijvoorbeeld op dat je elkaar laat uitpraten, dat je niet door elkaar heen praat en dat je naar elkaar luistert.'

Sara: 'Met KiVa hebben we ook geleerd om voor onszelf op te komen. Ook na school. Bij ons in de buurt is een speeltuintje met hangjongeren. Die staan daar te roken en hebben drugs. Ze lokken je soms uit en zeggen rare dingen. We hebben in de klas een toneelstukje gedaan om te leren hoe je voor jezelf opkomt.'

Casper: 'We hebben geleerd dat je dan het beste niks kunt zeggen en gewoon weg moet gaan. Dat doe ik soms ook op het schoolplein. Vroeger was ik wel eens bang, maar nu niet meer.'

Sara, Sanne en Casper staan ook op pagina 3.

>> lees verder op pagina 14

KiVa: in deze school wordt niet gepest

Het antipestprogramma KiVa is in 2007 ontwikkeld door de Universiteit van Turku in Finland. Het doel was een antipestprogramma op basis van de nieuwste wetenschappelijke kennis. Het Finse woord 'kiva' heeft een sterk positieve connotatie. Het betekent onder andere 'aardig', 'mooi' en 'fijn'. KiVa is ook een Fins acroniem voor: 'Fijne school tegen pesten'.

In 2011 werd KiVa door de Groningse socioloog René Veenstra naar Nederland gehaald. Er volgde hier een nieuw onderzoek, waaraan 99 basisscholen meededen. Van die scholen gingen er 66 met KiVa werken en 33 controlescholen niet. Bij de KiVa-scholen daalde het percentage kinderen dat maandelijks of vaker gepest werd van 15,6 naar 4,6 procent. Op de scholen in de controlegroep daalde het percentage eveneens, maar beduidend minder sterk. Bovendien bleek dat het welbevinden, de motivatie om te leren en de schoolprestaties op de KiVa-scholen toenamen. Ook het welbevinden van leerkrachten verbeterde. Doordat KiVa-leerkrachten pesten beter kunnen aanpakken, ontstaat er een positieve

sfeer in de klas.

In 2015 heeft de Commissie Anti-pestprogramma's bekeken welke programma's effectief zijn tegen pesten. KiVa werd toen als het meest kansrijk beoordeeld. Het Nederlands Jeugdinstituut heeft een databank 'effectieve jeugdinterventies'. Daarin staat KiVa aangemerkt als 'effectief volgens goede aanwijzingen'. Het is op dit moment nog steeds het enige schoolbrede programma, specifiek gericht op het verminderen van pesten op basisscholen, waarvan de effectiviteit in Nederland is vastgesteld. Op dit moment worden tien andere antipestprogramma's onderzocht. KiVa valt buiten dit onderzoek, omdat het al voldoende is onderzocht en de effectiviteit ervan is aangetoond.

'Het gaat niet alleen om daders en slachtoffers'

Ronald Kielman: 'Iedereen is er wél verantwoordelijk voor dat pesten stopt'.

Pesten is groepsproces

Wat maakt KiVa zo bijzonder? 'Omdat pesten een groepsproces is, richt KiVa zich op alle leerlingen in de groep en niet op specifieke individuen, zoals je wel bij andere methoden ziet', vertelt socioloog Ronald Kielman van KiVa. 'Alle leerlingen worden gestimuleerd om samen te werken aan een fijne groep. Het is belangrijk om interventies niet alleen te richten op daders en slachtoffers, maar ook op de andere leerlingen die een rol spelen in de groep. Dan heb ik het bijvoorbeeld over meelopers, assistenten en buitenstaanders. Het aantrekkelijke van deze rolbenadering is dat de aandacht niet valt op specifieke leerlingen, omdat iedereen in de groep een rol heeft. Bij het terugdringen van pesten ligt de sleutel bijvoorbeeld vaak bij omstanders die niet direct bij de problemen betrokken zijn. Je kunt de groep sterk maken door normen te stellen die ervoor zorgen dat negatief gedrag collectief wordt afgekeurd. Daarmee is het niet meer aantrekkelijk om negatief gedrag te vertonen. En, je maakt de kinderen daar zelf verantwoordelijk voor. Vandaar ons motto 'Samen maken we er een fijne school van'. Natuurlijk, niet iedereen is er verantwoordelijk voor dat er wordt gepest, maar iedereen is er wél verantwoordelijk voor dat het stopt.'

Uitgebreide informatie over KiVa staat op de website www.kivaschool.nl.

Meer doen met levensbeschouwing en burgerschap

VOS/ABB moet lobbyen voor een ontwikkelingsimpuls op het gebied van burgerschapsvorming in het voortgezet onderwijs. Dat adviseert Angelique Hofman op basis van een onderzoek dat zij als stagiaire bij VOS/ABB heeft uitgevoerd.

Hofman studeert Religie en Beleid aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. In het kader van haar stage deed zij voor VOS/ABB kwalitatief onderzoek naar wat openbare scholen voor voortgezet onderwijs doen op het gebied van levensbeschouwelijk onderwijs. Ook wilde zij weten wat hun wensen op dit terrein zijn.

Ze interviewde schoolleiders en docenten van acht scholen. 'Uit die gesprekken is gebleken dat levensbeschouwelijk onderwijs onderdeel kan zijn van burgerschapsvorming. De meeste respondenten gaven ook aan dat zij de term 'burgerschapsvorming' neutraler vinden. Deze term kan

'Je kunt het LEF noemen: levensbeschouwing, ethiek en filosofie'

Goedemorgen op school!

Een voorbeeld van het aanbod van VOS/ABB op het gebied van burgerschapsvorming en levensbeschouwelijk onderwijs is de app Goedemorgen op school!

Scholen voor voortgezet onderwijs kunnen op de website www.goedemorgenopschool.nl kennismaken met gratis lesmateriaal dat in deze app beschikbaar zal komen. In de School!Week van 20 tot en met 24 maart was het thema 'Vertel!' en in de week van 15 tot en met 19 mei ging het over vooroordelen. Deze week (12 tot en met 16 juni) is het thema 'Thuis'.

VOS/ABB ontwikkelt de app Goedemorgen op school! in samenwerking met uitgeverij Creathlon. Ga voor meer informatie naar www.vosabb.nl en zoek op 'Goedemorgen op school!'.

Angelique Hofman: schoolleiders en docenten geïnterviewd

gebruikt worden om als openbare school levensbeschouwelijk onderwijs aan te bieden.' Andere mogelijkheden die zij noemt, zijn 'LEF' (Levensbeschouwing, Ethiek en Filosofie) en 'mensvorming'.

Meer tijd en ruimte

Uit de interviews kwam naar voren dat er in het voortgezet onderwijs maar weinig geld beschikbaar is voor levensbeschouwelijk onderwijs en burgerschapsvorming, terwijl de scholen er wel meer mee willen. Daarom pleit Hofman voor een lobby om er meer geld voor los te krijgen. 'Het ideaal is dat er meer tijd en ruimte wordt vrijgemaakt voor een expliciet vak of voor de aanwezigheid van levensbeschouwelijk onderwijs in andere vakken', zo schrijft ze in haar adviesrapport.

Een ander onderdeel van haar advies is dat VOS/ABB meer zichtbaar en kenbaar moet maken bij scholen voor voortgezet onderwijs welke mogelijkheden zij hebben om burgerschapsvorming en/of levensbeschouwelijk onderwijs te verbeteren.

Angelique Hofman heeft haar onderzoek tijdens een bijeenkomst bij VOS/ABB gepresenteerd. Daar is op basis van haar adviezen besproken hoe de vereniging hier invulling aan kan geven. In het nieuwe schooljaar wil VOS/ABB hier concreet mee aan de slag.

Het adviesrapport Levensbeschouwelijk onderwijs in het openbaar onderwijs van Angelique Hofman staat op www.vosabb.nl.

TEKST EN BEELD: MARTIN VAN DEN BOGAERDT

De Onderwijsjuristen van VOS/ABB

TEKST EN BEELD: MARTIN VAN DEN BOGAERDT

De Helpdesk, die nu dus Onderwijsjuristen heet, is al vanaf het begin van VOS/ABB in 1998 een belangrijke pijler onder de vereniging. Met elk jaar meer dan 10.000 vragen die telefonisch of per e-mail binnenkomen, weten onze leden ons goed te vinden. Wat een deel van de aangesloten schoolbesturen en scholen echter niet weet, is dat onze Onderwijsjuristen veel meer doen dan het beantwoorden van vragen. Zij kunnen ook worden ingeschakeld voor advies op verschillende rechtsgebieden of voor dossierbehandeling bij meer specifieke hulpvragen. Ze kunnen bovendien optreden als gemachtigde in juridische procedures. Een andere activiteit bestaat uit het verzorgen van publicaties op www.vosabb.nl over wetgeving en jurisprudentie. Daarnaast houden de Onderwijsjuristen de rubriek 'veelgestelde vragen' op onze website bij. Leden kunnen de publicaties altijd gratis downloaden en de veelgestelde vragen eveneens kosteloos raadplegen.

Vlag dekt lading

'We merkten als Helpdesk steeds meer dat de vlag de lading niet voldoende dekte. Met de naam Onderwijsjuristen tackelen we dat probleem. Hiermee laten we duidelijk zien wie we zijn, namelijk juristen die deskundig zijn op een breed scala van onderwerpen die het onderwijs raken', zegt adviseur Céline Haket. Zij noemt als voorbeelden arbeids- en ambtenarenrecht, de cao's en functiewaardering en toelating en verwijdering van leerlingen. Er zijn nog meer onderwerpen waar de Onderwijsjuristen van VOS/ABB helemaal in thuis zijn, zoals klachtrecht, bekostiging en medezeggenschap. Onze partner Brackmann Aanbestedingsspecialist ondersteunt de Onderwijsjuristen op het ingewikkelde terrein van aanbestedings-

De naam 'Helpdesk' is te beperkt voor wat de onderwijsjuristen van VOS/ABB doen. Daarom hebben we gekozen voor de nieuwe naam 'Onderwijsjuristen'.

Mr. Céline Haket-Adriaansen is afgestudeerd op het gebied van arbeidsrecht met een scriptie over het ontslagrecht in het primair onderwijs. Zij verstrekt advies op verscheidene onderwijsgerelateerde gebieden. Céline is onder andere deskundig op het terrein van arbeidsvoorwaarden, ontslagrecht, socialezekerheidsrecht, toelating, schorsing en verwijdering van leerlingen en aansprakelijkheidsrecht.

Mr. Christiaan Rooseboom is afgestudeerd op het gebied van arbeids- en ondernemingsrecht. Voordat hij bij VOS/ABB aan de slag ging, werkte hij bij twee vakbonden. Christiaan is met name deskundig op het gebied van arbeidsrecht en arbeidsverhoudingen.

Mr. Hafida Amziab richt zich in haar functie veelvuldig op het arbeidsrecht, maar adviseert de leden ook over andere kwesties die onderwijsgerelateerd zijn. Met haar werk bij de Onderwijsjuristen van VOS/ABB combineert zij haar juridische deskundigheid met haar liefde voor goed openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs.

Mr. Cécile van der Goot-Koenig heeft zich sinds haar studie gespecialiseerd in het arbeidsrecht en is deskundig op het gebied van ontslag, disfunctioneren en arbeidsvoorwaarden. Zij adviseert binnen de Onderwijsjuristen leden van VOS/ABB ook over andere onderwijsgerelateerde zaken.

De Onderwijsjuristen van VOS/ABB kunnen uiteraard rekenen op de collega's binnen VOS/ABB, die ieder hun eigen specialisaties hebben. Voor kwesties die betrekking hebben op aanbestedingen werken de Onderwijsjuristen samen met bureau Brackmann Aanbestedingsspecialist. Huisvestingsspecialist HEVO ondersteunt de Onderwijsjuristen op het gebied van onderwijshuisvesting.

Zie voor meer informatie www.vosabb.nl (home > tabblad Onderwijsjuristen).

recht. Huisvestingspartner HEVO is als achternavigant aanwezig als het gaat om kwesties rond onderwijshuisvesting.

De advieswerkzaamheden zijn voor leden van VOS/ABB grotendeels kosteloos. Zodra echter bijvoorbeeld bemiddeling met een wederpartij nodig is of als er in het kader van gerechtelijke procedures brieven of processtukken moeten worden opgesteld, wordt een kostendekkend uurtarief in rekening gebracht.

Cursussen

De Onderwijsjuristen verzorgen ook met zekere regelmaat cursussen. Die kunnen betrekking hebben op actuele ontwikkelingen of van algemene aard zijn. Er zijn bijvoorbeeld basiscursussen over de cao's in het primair en voortgezet onderwijs. Deze cursussen worden altijd goed bezocht. De Onderwijsjuristen verzorgen ook cursussen over dossieropbouw, de Wet werk en zekerheid, aansprakelijkheidsrecht en over nog meer onderwerpen.

Als uw organisatie bij VOS/ABB is aangesloten, kunt u kosteloos deelnemen. De cursussen worden gegeven in ons kantoor in Woerden, maar het is ook mogelijk om op aanvraag een cursus incompany te laten verzorgen. Het actuele aanbod kunt u vinden onder de kop Agenda op onze website. De cursussen zijn exclusief voor leden van VOS/ABB. Niet-leden kunnen er niet aan deelnemen.

Vraag en antwoord

Haket benadrukt dat met de naamsverandering de vertrouwde helpdeskfunctie blijft bestaan. 'We merken elke dag dat het beantwoorden van korte vragen belangrijk is. Dat blijven we natuurlijk doen, want dat is waar onze leden ons van kennen. Maar dat doen we dus niet meer onder de naam 'Helpdesk', maar als 'Onderwijsjuristen', want we willen laten zien dat we er ook zijn voor zoveel meer.'

De Onderwijsjuristen zijn dagelijks telefonisch bereikbaar tussen 8.30 en 12.30 uur op nummer 0348-405250 en per e-mail via onderwijsjuristen@vosabb.nl. Zij streven ernaar om uw vraag binnen 24 uur te beantwoorden. Als zij extra tijd nodig hebben om uw vraag te beantwoorden, melden zij dat ook binnen een werkdag. Zo weet u altijd waar u aan toe bent! ◀

Onderwijsprijs

bekroont innovatie

Een samenwerkingsproject van drie openbare scholen in Utrecht is bekroond met de Nationale Onderwijsprijs 2015-2017, een prestigieuze prijs die tot doel heeft onderwijsvernieuwing te stimuleren. De 24 genomineerden hadden in de voorrondes al een provinciale onderwijsprijs gewonnen. In de grote finale in Rotterdam lieten ze zien hoe innovatief scholen van nu zijn.

De hoofdprijs ging naar de Utrechtse basisscholen Apollo 11 en De Klimroos en MAVO TIEN voor hun gezamenlijke programma voor de ontwikkeling van 21st century skills bij leerlingen van 10 tot 14 jaar: de Skillsweken POVO. Het project houdt in dat de leerlingen, uit de groepen 7 en 8 van de basisscholen en de klassen 1 en 2 van vmbo-tl, vijf keer een week les krijgen in gemengde groepen, verdeeld over de drie scholen. 'We werken dan aan thema's en vaardigheden voor de toekomst', vertelt Tijs Reessink, docent van MAVO TIEN. 'Denk aan robotica, programmeren, vloggen, maar ook duurzaamheid'. Dit jaar deden 240 leerlingen mee. De jury van de Onderwijsprijs was gecharmeerd van het project: 'Op deze manier wordt een mooie doorgaande leerlijn opgezet en wordt de leerling uit het basisonderwijs al vroeg vertrouwd gemaakt met een heel ander schooltype', aldus het juryrapport. De winnaars kregen een Bronzen Olifant en een geldbedrag van 7000 euro.

In totaal waren er dit keer ruim 250 inzendingen voor de Nationale Onderwijsprijs, verdeeld over de categorieën primair en voortgezet onderwijs. Op deze pagina de inspirerende projecten van drie genomineerde openbare scholen.

'De wereld een beetje mooier maken'

Het openbare Beatrix College in Tilburg won de provinciale Onderwijsprijs Noord-Brabant met het BMO-project: Beatrix Maatschappelijk Ondernemen. Dit houdt in dat leerlingen uit alle leerjaren iets ondernemen met een maatschappelijk doel: 'Om de wereld een beetje mooier te maken'.

TEKST: LUCY BEKER

BEELD: PR

Deze meiden wonnen de Beatrix Award met hun BMO-project, waarbij ze zich inzetten voor de Stichting Handicap waar mensen met een beperking therapeutisch paardrijden onder begeleiding.

'BMO is meer dan een maatschappelijke stage', legt projectleider Geert Smolders uit, 'omdat de leerlingen in groepjes zelf een plan bedenken en uitvoeren'. Ze zetten zich daar 75 lesuren voor in en krijgen begeleiding van een coach, die het leerproces in het oog houdt. Alle klassen, van vmbo-tl tot tweetalig atheneum, krijgen sinds 2015 jaarlijks via een filmpje een uitnodiging om mee te doen en een plan in te dienen. De animo stijgt razendsnel: dit jaar meldden 280 leerlingen zich aan. De projecten die ze opzetten zijn vaak heel succesvol. Zo was er vorig jaar een groepje dat maar liefst 6.000 euro ophaalde voor de kankerbestrijding door het organiseren van verschillende acties, zoals een sponsorloop op een basisschool. Andere voorbeelden zijn: het verfraaien van glasbakken in de stad, een programma tegen pesten en een feestdag voor ouderen. Smolders: 'Het is ons doel dat alle leerlingen een keer kunnen ervaren dat ze echt iets voor een ander en voor de maatschappij kunnen betekenen. Door de Onderwijsprijs voelen ze zich nu nog meer gewaardeerd.'

Middelbare-schooldag: leuk en zinvol

De leerlingen van obs Het Sterrenschip in Assen weten wat ze kunnen verwachten als ze in het voortgezet onderwijs beginnen. Dat komt door de jaarlijkse middelbare-schooldag op hun basisschool. Die activiteit werd bekroond met de provinciale Onderwijsprijs Drenthe.

De leerlingenraad van Het Sterrenschip neemt de Onderwijsprijs Drenthe in ontvangst. Wouter staat in het midden. (foto: Anneke Noorman).

Elk jaar krijgen de kinderen van de groepen 6, 7 en 8 van Het Sterrenschip in hun eigen basisschool één dag les volgens de werkwijze van het voortgezet onderwijs. Dus elk uur een ander vak van een andere leerkracht in een ander lokaal. Hoe lees je zo'n lesrooster en wat neem je mee? 'Het idee kwam van onze leerlingenraad', vertelt adjunct-directeur Henriët Westerhof. 'Het is een mooie manier om de overgang naar het middelbaar onderwijs wat te ver-

soepelen.' De leerlingenraad ging mee naar de finale van de Onderwijsprijs in Rotterdam om daar zelf het project te presenteren door middel van een toneelstukje. Wouter Boer uit groep 8 vertelt: 'We speelden de eerste dag in de brugklas, en lieten zien dat leerlingen van Het Sterrenschip dan al weten hoe het er daar aan toegaat, terwijl kinderen van andere scholen verbaasd kijken naar zo'n rooster en de verkeerde dingen bij zich hebben'. Wouter vindt de middelbare-schooldag heel leuk en handig. Dat vond de jury van de Onderwijsprijs ook: 'Een zinvol project, dat eenvoudig te organiseren is en dus makkelijk door andere scholen kan worden overgenomen.'

Hoge cijfers dankzij gamification

Economie is bij veel leerlingen van vmbo-b en -k niet het populairste vak, maar wel op openbare scholen-gemeenschap De Meergronden in Almere. Daar zorgt lerares Janelle Pardoen zelf voor het 'gamificeren' van de leerdoelen. Ze kreeg de Onderwijsprijs Flevoland voor haar project Xsamen.

Pardoen, die ook lesgeeft op de openbare culinaire vak-school Hubertus & Berkhoff in Amsterdam, maakt onder meer gebruik van Facebook en Instagram en het online quiz-programma Kahoot om met haar leerlingen te oefenen voor toetsen en examens. Op de sociale media stelt ze bijvoorbeeld vragen over economie, en leerlingen die snel en goed antwoorden kunnen daar punten mee verdienen. Of ze speelt een quiz in de klas, waarbij de smartphones van de leerlingen dienen als stemkastje. Maar ze heeft ook een economie-versie van het bordspel Triviant gemaakt. 'Ik merk dat ik de leerlingen hiermee kan motiveren. Ze gaan met meer enthousiasme aan het werk', zegt Pardoen, die het slagingspercentage ziet stijgen. Het gemiddelde examencijfer voor economie van haar vmbo-k-leerlingen is een 7. Nog niet veel scholen werken met een dergelijke gamification en Pardoen begrijpt dat wel. Want: 'Het kost veel tijd en energie om die spellen allemaal te bedenken en te ontwikkelen.' Inmiddels is Pardoen begonnen haar spellen online te zetten. 'Ik wil een Xsamen-website ontwikkelen waar scholieren voor alle vakken kunnen oefenen op een leuke manier. Want dit werkt voor alle leerlingen.' ◀

Het recept voor laag ziekteverzuim?

Bedrijfscultuur en aandacht!

Een ziekteverzuim van 3,6 procent. Bij STIP Hilversum (Openbaar Basisonderwijs Hilversum) is het al een paar jaar zo, terwijl het onderwijs landelijk een ziektepercentage van gemiddeld 4,9 procent laat zien. Hoe krijgt STIP dit voor elkaar?

TEKST: KARIN VAN BREUGEL BEELD: PAUL VAN DER KLEI

Toen bestuurder Geert Looyschelder zo'n drie jaar geleden begon bij deze stichting, met 17 onderwijslocaties in Hilversum en één in Huizen, lag het ziekteverzuim nog rond de 6 procent. Natuurlijk moest dat omlaag, maar Looyschelder koos ervoor om geen 'geïsoleerd' verzuimbeleid te ontwikkelen. Hij wilde eerst en vooral investeren in de cultuur en het personeelsbeleid. Het ziekteverzuim zou dan vanzelf afnemen, was zijn overtuiging.

Meer trots

'Deze organisatie was niet trots genoeg op wat ze deed, merkte ik toen ik hier ging werken. Terwijl trots zó belangrijk is', zegt Looyschelder, terugblikkend. Om een nieuwe koers te bepalen werden verschillende kernwaarden benoemd. Naast trots ging het om inspireren en geïnspireerd worden, passie en professionaliteit. Vaak zijn dit soort kernwaarden niet meer dan mooie woorden, maar al pratend met Looyschelder en Sonja de Sain, hoofd personeelszaken bij STIP, merk je aan alles dat dit bestuur er wérkelijk in slaagt om een vertaling te maken naar de werkvloer.

Meer steun, minder werkdruk

Zoals scholen en leerkrachten het beste uit elke leerling proberen te halen, zo is de organisatie erop ingericht om het beste uit elke medewerker te halen. Daarbij is het belangrijk dat medewerkers er niet alleen voor staan. Looyschelder: 'Een leerkracht die alles altijd zelf moet uitzoeken, zal meer

werkdruk ervaren. Daarom hebben wij bijvoorbeeld heel goede ib'ers die leerkrachten ondersteunen, lerende netwerken waarin medewerkers van elkaar leren en elkaar inspireren en een STIP-Academie met een breed scholingsaanbod, onder meer op het gebied van werkdrukvermindering.' Qua scholing en begeleiding is er speciale aandacht voor nieuwe leerkrachten - een kwetsbare groep waarbij het risico op uitval bovengemiddeld is. 'Alle nieuwe leerkrachten volgen een uitgebreid traject met vierwekelijkse training, intervisie en coaching door een externe. In principe duurt dit een jaar, maar als mensen in hun tweede jaar nog behoefte hebben aan coaching, blijft dat op maat beschikbaar', legt De Sain uit.

'Relevante signalen herkennen en snel reageren'

Cruciale rol directeuren

In het voorkomen en verminderen van verzuim heeft de schooldirecteur binnen STIP een cruciale rol. 'We willen voorkomen dat mensen ziek worden. Want zelfs als je de vervanging goed regelt - dankzij onze invalpool lukt dat in 97 procent van de gevallen - zorgt ziekte altijd voor discontinuï-

Geert Looysschelder: 'Maak mensen trots op hun vak, dat geeft energie'.

teit in het onderwijsproces en extra belasting van collega's. Schooldirecteuren worden getraind om relevante signalen te herkennen en er op goed op te reageren', vertelt De Sain. Veel signalen komen ook snel bij haar terecht. De Sain heeft een kort lijntje met de arbo-arts en de verzuimconsulent. 'Als de directeur inschat dat er iets aan de hand is, moet je snel actie ondernemen. Bijvoorbeeld door een gesprek met een verzuimconsulent te regelen. Zo laat je medewerkers zien dat je hen serieus neemt.'

Looysschelder en De Sain bespreken de verzuimcijfers elk kwartaal met de directeuren. Looysschelder: 'Als een school een significant hoger verzuim heeft, bespreken we met de directeur hoe we ervoor kunnen zorgen dat dat vermindert. De cijfers van alle scholen bespreken we ook in het directieurenoverleg. Niet voor *blaming en shaming* maar omdat we een transparante, professionele organisatie zijn waarin we zaken delen. Dat geeft directeuren ook de gelegenheid om elkaar tips of adviezen te geven.'

Praten over passie

Op elk niveau investeert STIP in een bedrijfscultuur die mensen ondersteunt en aanmoedigt om initiatieven te nemen en ondernemerschap te tonen. Mensen worden geprikkeld om verantwoordelijkheid te nemen en om zich - al dan niet samen met collega's - te ontwikkelen. En niet in de laatste plaats: om met elkaar in gesprek te zijn over onder-

Sonja de Sain: 'Kort lijntje met arbo-arts en verzuimconsulent'

wijs. Looysschelder: 'Het is zó belangrijk dat mensen praten over hun passie en drijfveren. Deel met elkaar waarom je voor dit geweldige vak hebt gekozen. Dat maakt mensen trots en dat geeft energie.'

Wat hem betreft moet het normaal zijn om binnen de school te bespreken of je met elkaar de goede dingen doet en of zaken misschien anders of efficiënter kunnen. Als voorbeeld noemt hij de verslagen van oudergesprekken. De ene school maakt bij wijze van spreken verslagen van drie A4'tjes, de andere school beperkt zich tot vier actiepunten. 'Als we het hebben over werkdruk, is dat nogal een verschil.'

Operatie Regels Ruimen

Over die werkdruk staan de media de laatste maanden weer vol. De administratieve last blijkt daarbij voor leerkrachten de grootste boosdoener. 'We nemen dit heel serieus en willen er ook graag iets aan doen. Daarom neemt een van de openbare basisscholen van STIP Hilversum, de Violschool, deel aan de landelijke Operatie Regels Ruimen. Ik merk dat dit binnen de school echt een denkproces op gang brengt. Medewerkers komen eigenlijk vanzelf met ideeën over zaken die anders of makkelijker kunnen. Dat is heel positief. Zodra de operatie is afgerond, gaan we de bevindingen en landelijke resultaten delen met onze andere scholen. Zo kunnen we er samen iets van leren', besluit Looysschelder. ◀

Aanpak jongensprobleem: kwestie van pedagogiek

Het percentage jongens in het vwo stijgt weer op ORS Lek en Linge, een openbare vo-school in Culemborg. Tegen de trend in, want het onderwijs kampt al jaren met het inmiddels bekende 'jongensprobleem'. Daar heeft Lek en Linge een specifieke aanpak voor ontwikkeld, en die lijkt te werken. 'Het is niet alleen een kwestie van didactiek, maar vooral van pedagogiek.'

TEKST: LUCY BEKER
BEELD: TON VALKENBURG

Recent werd in landelijke dagbladen weer uitgebreid de noodklok geluid over jongens in het onderwijs. Ze zijn ingehaald door de meisjes, die gemiddeld op alle fronten beter scoren. Over de vraag waarom jongens achterblijven, zijn de meningen verdeeld, maar veel deskundigen wijten het aan het gefeminiseerde onderwijs: lessen die taliger zijn geworden, naast veel vrouwelijke leerkrachten, die het energieke gedrag van jongens niet altijd kunnen waarderen.

De discussie is bepaald niet nieuw. VOS/ABB-magazine *School!* publiceerde in september 2011 een interview met hoogleraar Louis Tavecchio, die toen al pleitte voor een andere manier van lesgeven aan jongens, want, zo zei hij: 'We raken getalenteerde jongens kwijt'. In diezelfde periode begon ORS Lek en Linge al met een eerste aanval op die uitval van jongens. Er kwamen 'kansklassen' voor leerlingen die in de eerste brugklas niet het niveau haalden dat door de basisschool was geadviseerd. In een tweede brugjaar kregen ze les op een jongensachtige manier: meer competitie, meer *learning by doing*, want dat is de leerstijl van jongens. De brede vo-school in Culemborg, met 2600 leerlingen verdeeld over vier locaties, heeft de aanpak van het jongensprobleem sindsdien hoog op de agenda gehouden en doorontwikkeld.

Humor

'Het tweejarige uitstelkeuzetraject hebben we nog steeds', zegt rector Joost van Rijn. 'Maar daarnaast besteden we nu ook gericht aandacht aan de pedagogiek, want juist op dat vlak blijkt de grootste winst te boeken'. Van Rijn voerde de afgelopen jaren veel gesprekken met onderpresterende jongens om erachter te komen wat er nu precies aan de hand is. Wat bleek? 'Het heeft er niets mee te maken of de leraar een man of een vrouw is', zegt hij. 'Maar jongens zijn wel heel gevoelig voor de manier waarop een docent met de leerlingen omgaat. Een beetje mannelijke, stevige humor waarderen ze enorm. Ik merkte dat deze leerlingen, die nog geen intrinsieke motivatie opbrengen, wel willen werken voor een toffe leraar. Een leraar die hun ruimte geeft, niet continu dingen verbiedt, maar tegelijk duidelijk is over de grenzen van het speelveld. Verder moet een leraar niet terugkomen op eerdere incidenten. Want als jongens zich gelabeld gaan voelen, gaan ze zich ook naar dat label gedragen.'

Trainingen

Wat ook met het jongensprobleem te maken heeft, is dat onderpresterders vaak geen verband zien tussen inspanning en prestatie. Van Rijn: 'Het zijn kinderen die al vaak hebben gehoord, bijvoorbeeld van hun ouders, dat ze zo slim zijn. Maar als ze hier in een vwo-brugklas komen, blijken ze niet meer automatisch de slimste te zijn. Ze moeten er wat voor doen om zich te ontwikkelen, maar dat hebben ze niet geleerd: ze zijn immers al slim? Als ze vervolgens moeten afstromen naar de havo, is dat een teleurstelling: voor hun ouders, maar ook voor de kinderen zelf: ze maken de verwachtingen niet waar. Ze vinden het erg, maar maskeren dat met stoer gedrag. Het is voor docenten de kunst om juist die kinderen te laten zien dat er verband is tussen inzet en prestatie. Hun feedback moet voortdurend op groei gericht zijn: als jij je best doet, als je nog even doordenkt, dan krijg je het wel onder de knie. Wij hebben gemerkt dat vooral jongens zulke feedback nodig hebben. Veel meisjes doen vanzelf al hun best om hogere punten te halen.' Op ORS Lek en Linge worden de laatste jaren regelmatig trainingen *Recht doen aan verschillen* georganiseerd, waardoor docenten zich bewust worden van het gedrag van jongens en manieren om daar doelgericht mee om te gaan.

'Jongens houden van stevige humor en willen werken voor een toffe leraar'

Scherp

Van Rijn houdt intussen het lerarenkorps op zijn school scherp door twee keer per jaar een overzicht te maken van de gemiddelde cijfers per vak van de jongens en van de meisjes. 'Dan zie je inderdaad dat meisjes bijna bij elk vak een paar tienden hoger scoren. Bij de talen in de onderbouw zie je zelfs een significant verschil van 0,9 tot ruim 1 punt. Jongens scoren alleen hoger bij gymnastiek.' Alle aandacht voor de prestaties van jongens leidt op Lek en Linge inmiddels wel tot een lichte vooruitgang, maar gelijk zijn de cijfers nog steeds niet, terwijl de school er al ruim vijf jaar aan werkt.

Gamen

'De praktijk is weerbarstig', erkent Van Rijn. 'We hebben namelijk ook te maken met invloeden van buitenaf en met maatschappelijke veranderingen. Een voorbeeld: vijf jaar geleden waren er nog niet zoveel jongens bezig met gamen. Jongens gamen veel meer dan meisjes.' Maar Van Rijn vindt dat niet alleen maar negatief. 'Je kunt dat gedrag ook positief waarderen', zegt hij. 'Meisjes houden meer van expliciet leren, op school dus, maar bij jongens is het impliciete leren succesvol: ze steken veel op van andere activiteiten, bijvoorbeeld van gamen. Dat levert hun zeker bepaalde vaardigheden op. Gamen past bij helemaal hun leerstijl, maar er zijn nog niet veel goede onderwijsgames.'

ORS Lek en Linge gaat door met de aanpak die jongens meer kansen biedt. 'Wij willen de verschillen graag verminderen, zowel door didactiek als pedagogiek. Met onze uitstelkeuzeklassen stellen we de richtingkeuze voor brugklassers uit tot aan het eind van het tweede leerjaar. Niet voor allemaal, want sommige kinderen zijn er helemaal klaar voor om direct door te stomen naar havo of vwo. Maar anderen, zowel jongens als meisjes, die vooralsnog niet aan de verwachtingen hebben voldaan, laten we niet direct afstromen. Zij krijgen in het tweede leerjaar meer jongensachtige lessen om alle talenten kansen te geven. Mooi dat we nu weer meer jongens naar het vwo zien gaan.' ◀

OBS DE STERRENBOOM IN STOLWIJK

Als je lekker zit, leer je beter

TEKST EN BEELD SANNE VAN DER MOST

Kinderen op de trap, kinderen in de hal, kinderen op de tafel, kinderen onder de tafel. En overal wordt hard gewerkt. Want als je lekker zit, ben je veel geïnspireerder en haal je het beste uit jezelf, zo weten ze bij OBS De Sterrenboom in Stolwijk. Het nieuwe gebouw past naadloos bij die visie.

Ik ben verantwoordelijk voor mijn leerproces en ontwikkel me op basis van mijn mogelijkheden en talenten. We hebben elkaar nodig om te leren, te reflecteren en elkaar aan te vullen. Zo leren we samen het zelf te doen.' Dat is de visie van OBS De Sterrenboom en die is op een bijzondere manier vertaald in het splinternieuwe schoolgebouw in het dorp onder de rook van Gouda. 'Wij hebben geen klassen meer maar stamgroepen', vertelt directeur Marion Groot. 'Iedere stamgroep heeft zijn eigen kleur en dat zie je ook terug in het lokaal.' Daarbij zijn er een heleboel vrolijke behangetjes -iedere docentkamer heeft een uniek patroon- muurschilderingen én er is een groene ademende wand hoog in de centrale hal.

Natuurlijke speelplaats

Iedere ochtend begint met hetzelfde ritueel. Schoenen uit- want op de Sterrenboom loop je in principe op je sokken of op je blote voeten- en vervolgens naar je eigen lokaal voor instructie met je stamgroep. Daarna kunnen de leerlingen aan de slag. Op een plek in de school waar zij zich het prettigst voelen.

Groot: 'We werken met laptops, dus de kinderen kunnen zitten waar ze willen en hoe ze willen. Op de trap, in een van de lokalen, in de hal, op de tafel, onder de tafel, in kleermakerszit, op de grond. Of gewoon aan tafel op een stoel. 'Want sommige kinderen hebben wat meer structuur en vastigheid nodig en werken toch het best aan een 'gewone' stoel en tafel', vertelt Groot. Het idee van de schoenen uit heeft ook een praktische reden. 'We hebben buiten een natuurlijke en avontuurlijke speelplaats maar we willen de school zo schoon mogelijk houden.'

↑ Het splinternieuwe gebouw van obs De Sterrenboom in Stolwijk. De school heeft een natuurlijke en avontuurlijke buitenspeelplaats

↖ Overal in de school zitten vrolijke behangetjes op de muur.

'Kinderen gaan met hun laptop zitten waar ze willen'

Kraskras door elkaar

Doordat ze kunnen werken waar ze willen, zitten de leerlingen soms kraskras door elkaar. 'Juist dat versterkt het onderwijsconcept', legt Groot uit. 'Oudere kinderen helpen jongere kinderen. Zo wordt ieders wereld groter én leren ze samenwerken.' Het klinkt misschien als één grote chaos, maar dat is het zeker niet. 'We hebben wel degelijk regels over rennen en herrie maken', zegt Groot. 'En als jouw favoriete plek bezet is, ga je ergens anders zitten. De kinderen weten inmiddels hoe het werkt, en het gaat verrassend goed.' ◀

↑ Als je lekker zit, leer je beter, zeggen ze op De Sterrenboom.

↘ Op de trap kun je ook werken.

← Een van de stamgroepen in het eigen lokaal met digibord.

Krimp zet door in voortgezet onderwijs

Tot een jaar geleden groeide het voortgezet onderwijs nog. Elk jaar kwamen er landelijk gezien gemiddeld zo'n 10.000 leerlingen bij. Maar dit schooljaar sloeg deze groei om in een daling. De krimp, waarmee het basisonderwijs al jarenlang kampt, zien we komende jaren ook in het vo. Wat zijn de gevolgen en hoe gaan schoolbestuurders en gemeentebesturen ermee om?

TEKST: KARIN VAN BREUGEL BEELD: CBS

Sinds 2000 worden er in Nederland steeds minder baby's geboren. Het basisonderwijs ondervindt daar al jaren de gevolgen van. In de meeste gemeenten daalde het leerlingenaantal tussen de schooljaren 2010/2011 en 2016/2017 fors, soms met bijna 12 procent, zoals in de Friese gemeente Kollumerland. In slechts 28 (middel)grote gemeenten steeg het aantal leerlingen.

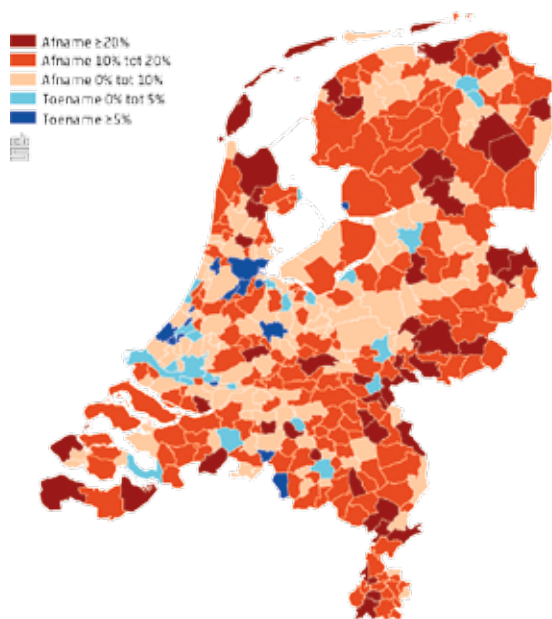

Fig 1: Veranderingen in leerlingenaantallen in het (speciaal) basisonderwijs, 2010/'11-2016/'17

De krimp tekent zich vanaf dit schooljaar ook definitief af in het voortgezet onderwijs. Het aantal 12- tot 18-jarigen neemt af en deze trend zal volgens het CBS doorzetten.

Ook in het vo ondervinden vooral de plattelandsgemeenten de gevolgen. Een krimp van 2 procent per jaar is daar geen uitzondering. In de zeer sterk verstedelijkte gemeenten

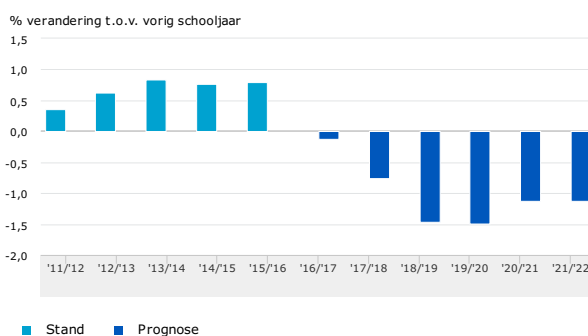

Fig 2: Ontwikkeling 12- tot 18-jarigen

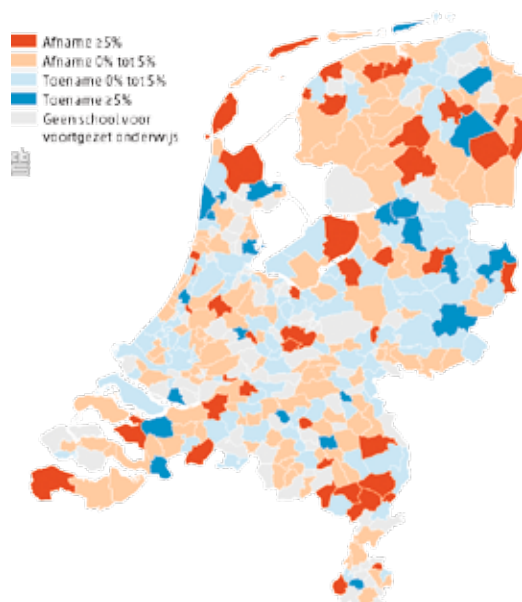

Fig 3: Veranderingen in leerlingenaantallen in het voortgezet onderwijs, 2015/'16-2016/'17

neemt het aantal vo-leerlingen nog steeds toe. Wat doen gemeenten om de krimp in het voortgezet onderwijs het hoofd te bieden? ◀

'Eerst fusie, nu iets doen aan scheefgroei'

Yvonne Kammeijer-Luycks, wethouder onderwijs Bergen op Zoom:

'De regio West-Brabant heeft te maken met veel werkloosheid. Ook gemeenten zoeken voortdurend naar mogelijkheden om de economische structuur te versterken. Een heel goed, pluriform onderwijsaanbod, dat aansluit bij de eisen die de arbeidsmarkt stelt, hoort daarbij. Je kunt gerust stellen dat dit een vestigingsvoorwaarde is voor bedrijven. In de gemeenten Bergen op Zoom, Woensdrecht, Steenberg en Tholen heeft het voortgezet onderwijs al jaren te maken met krimp. Als gevolg hiervan is in 2013 een aantal vmbo-scholen noodgedwongen gefuseerd. Sindsdien zijn er nog drie vmbo-scholen die goed verspreid zijn over dit gebied. In de aanmeldingen zien we echter een flinke scheefgroei ontstaan. Een soortgelijke scheefgroei zien we ook in andere onderwijssoorten. Kortom: de ene school groeit en bloeit, de andere heeft het heel moeilijk.

Eind april heb ik samen met mijn collega-wethouders uit Woensdrecht, Steenberg en Tholen het manifest *Onderwijs dat klaar is voor de toekomst* gepresenteerd. Hiermee willen we onze zorg uitspreken over deze ontwikkeling en scholen doordringen van de urgentie van een gezamenlijke aanpak. Er zijn tal van oplossingen denkbaar, zoals het maximaleren van het aantal leerlingen per school of afspraken maken over specialisaties van verschillende scholen. Het bedenken van oplossingen ligt echter niet op de weg van de wethouders maar van de scholen. Zij zijn hierin aan zet. Met het manifest willen we scholen inspireren en prikkelen om met elkaar in gesprek te gaan over dit moeilijke onderwerp. Het scholenveld heeft er inmiddels positief op gereageerd.'

Alleen nog categorale scholen

Guido Beckers, voorzitter centrale directie van de stichting Limburgs Voortgezet Onderwijs, die 21 vo-scholen in Limburg bestuurt:

'De komende jaren is de krimp in Maastricht en omgeving naar verwachting zo'n 10 à 11 procent. Als we geen actie ondernemen, ontstaat een groot financieel probleem en zullen opleidingen moeten worden geschrapt. We hebben daarom twee jaar geleden al besloten om ons onderwijs anders te gaan organiseren. Weg van de onderlinge concurrentie en meer samenwerking, dat maakt ons onderwijs toekomstbestendig. De brede scholengemeenschappen in Maastricht zijn vervangen door categorale scholen. Door het herschikken van het onderwijs willen we niet alleen de bestaande onderwijskwaliteit overeind houden, maar deze ook verbeteren.

'Minder concurrentie en meer samenwerking, dat maakt onderwijs toekomstbestendig'

In mei zijn we gestart om alle stakeholders te betrekken bij de inrichting van ons toekomstige onderwijs. Denk aan docenten, ouders, de gemeente, het primair onderwijs, het mbo, hbo, wo en het bedrijfsleven. Eind 2017 moet er een goed plan liggen, waarvoor breed draagvlak is. We denken dat we met deze maatregelen ons marktaandeel kunnen vergroten en de kwaliteit van het onderwijs voor toekomstige leerlingen kunnen garanderen in een financieel gezonde omgeving.'

Identiteit belangrijk gespreksonderwerp bij fusie

Ben Lubberdink, bestuurder stichting Samenwerking Voortgezet Onderwijs Wolvega/Steenwijk:

'Volgens de prognoses neemt het aantal leerlingen in ons gebied tussen 2014 en 2025 met zo'n 25 procent af. De schoolbesturen delen de overtuiging dat een bestuurlijke fusie noodzakelijk is om deze leerlingdaling het hoofd te bieden. Zo voorkom je een toename van de onderlinge concurrentie en onderstreep je het gezamenlijke belang. Dat is het behoud van een zo breed mogelijk onderwijsaanbod in de regio.

Na de bestuurlijke fusie, die in 2018 moet plaatsvinden, onderzoeken we of we het voortgezet onderwijs in Steenwijk op twee locaties kunnen concentreren. De gedachte is om een onderzoekende en een ondernemende school te realiseren. De onderzoekende school bevat mavo, havo en vwo. In de ondernemende school zijn de praktijkgerichte sectoren van het vmbo, het praktijkonderwijs en het VSO (voortgezet speciaal onderwijs) ondergebracht. Dat laatste is overigens nog wel een complicerende factor. Het VSO kent namelijk andere wet- en regelgeving en de meeste leraren zijn nog niet bevoegd voor het vo.

De identiteit van de nieuwe scholen wordt een belangrijk onderwerp van overleg. De fuserende schoolbesturen zijn openbaar/algemeen bijzonder en protestants-christelijk. Komende periode gaan we over dit vraagstuk nadenken, samen met docenten, leerlingen en ouders. Het is belangrijk dat we recht doen aan ieders achtergrond en dat de scholen voor iedereen toegankelijk zijn.'

‘Bij jonge mensen blijft dit veel beter hangen’

Hij wil niet de held uithangen, maar toch: de 17-jarige Laurens Woudenberg reanimeerde onlangs een dame op het station in Eindhoven en redde zo haar leven. Dankzij de reanimatiecursus die hij op school kreeg, wist hij als enige omstander wat hij moest doen.

TEKST EN BEELD: SANNE VAN DER MOST

Laurens wil er niet graag meer over praten, maar op zijn aandringen wordt de EHBO-reanimatieles nu wel verplicht op zijn school, de openbare scholengemeenschap Het Maerlant in Brielle, waar hij in 5 vwo zit. Klasgenoten Isabelle Kik en Robin Martijn, die vorig jaar samen met Laurens de reanimatieles volgden, staan daar ook helemaal achter. Ieder jaar mogen de leerlingen op deze school kiezen uit een aantal workshops en cursussen. ‘We konden ook iets met digitale muziek doen, maar EHBO leek me het enige waar je echt iets aan hebt. Het is toch fijn dat je weet dat je iets kunt doen als dat nodig is’, zegt Robin Martijn. Ook zijn vriendin Isabelle was meteen enthousiast. ‘Ik wist dat de les werd gegeven door mijn oude basisschoolleerling. Dat vond ik sowieso al hartstikke leuk. En daarnaast leek het mij ook heel nuttig om iets van EHBO te weten. Op de basisschool heb ik heel kort geleerd hoe die plakkers van zo’n defibrillatieapparaat werken, maar dat was alweer diep weggezakt. Een opfriscursus was dus wel een goed idee.’

Oefenen op een pop

De les draaide voornamelijk om reanimatie. Ook al is het ruim een jaar geleden, Robin en Isabelle hebben alle kennis nog paraat. ‘We gingen oefenen op een pop’, vertelt Robin. ‘Eerst controleren of iemand nog ademt en reageert en of er niet iets in de luchtwegen zit. Als er iets in zit, haal je dat eruit. Duwend of met je vingers eruit pulken. Als het niet nodig is, verplaats je iemand nooit. Vervolgens roep je iemand erbij om een defibrillator te halen. Ook bel je de ambulance en ga je eventueel de weg afzetten.’ Isabelle: ‘Als je begint met beademen, doe je eerst het hoofd naar achter zodat de tong niet terugglijdt in de keel. Dan hou je zijn neus dicht en adem je twee keer in zijn mond en vervolgens druk je twintig keer op zijn borst. Zo hard als je kan, gekneusde ribben zijn van later zorg, leerden we. Dat herhaal je tot hij weer gaat ademen of tot de ambulance er is en professionals het overnemen.’

Jong en scherp

Toen Jan van de Velde, bestuurder van EHBO Brielle en al 40 jaar actief lid, in december 2015 werd gevraagd om de

reanimatie-les te geven, zei hij meteen ja. 'Toen ik in militaire dienst zat, viel er op een keer ineens zomaar iemand neer op het station. De mensen eromheen bleven er onverschillig bij staan. Dat vond ik zo raar. Dat wilde ik nooit meer meemaken. Toen ben ik zo gauw mogelijk een EHBO-cursus gaan doen. Inmiddels ben ik al heel lang burgerhulpverlener. EHBO-les geven op een school had ik nog nooit eerder gedaan, maar ik heb wel 43 jaar voor de klas gestaan, dus ik twijfelde geen moment. Het idee dat je andere mensen kunt helpen als dat nodig is, vind ik geweldig. Dat breng ik graag op de jongere generatie over.'

Reanimatieles nu verplicht op Maerlant Brielle

Van de Velde was aangenaam verrast door de leerlingen van 5 vwo. 'Ze waren zo goed en snel dat ik een reanimatie-les van vier uur in twee uur gegeven heb. Ze namen het zo snel op, dat is onvoorstelbaar. Dat komt echt doordat ze nog jong en scherp zijn. Dit is dus een ideale leeftijd om EHBO-les te volgen. Veel meer scholen zouden dat moeten doen. De leerlingen hebben er hun hele leven wat aan. Geweldig dat deze school besloten heeft het in het verplichte curriculum op te nemen.'

Robin en Isabelle demonstreren de reanimatietechnieken die ze op school hebben geleerd.

Onderscheidingen voor Laurens

Laurens Woudenberg uit 5 vwo van Het Maerlant in Brielle is op 17 mei onderscheiden met een Gouden Pleister van de Koninklijke EHBO. Hij kreeg de onderscheiding voor het verrichten van een levensreddende actie. Van de burgemeester van Brielle kreeg hij ook nog een penning waardoor hij zich Poorter van Brielle mag noemen, een bijzondere eer voor inwoners van deze historische vestingstad ten westen van Rotterdam.

Verplicht aan je omgeving

De reanimatie-les zit nu in het 'buiten-les-curriculum' van de school. Dat gebeurde naar aanleiding van de reddingsactie van Laurens. 'En nadrukkelijk ook op zijn verzoek', zegt Jeroen Heemskerk, afdelingsleider havo/vwo bovenbouw. 'Straks hebben dus alle havo- en vwo-leerlingen van onze school ten minste eenmaal een reanimatiecursus gedaan. Het is een relatief kleine investering van een paar uurtjes. En jong geleerd is oud gedaan. Stel dat alle scholieren in Nederland, net als zwemles, een reanimatiecursus krijgen, dan weet na een tijdje iedereen in Nederland de basisbeginselen van het reanimeren. Dat gaat levens redden.' Isabelle en Robin zijn overtuigd van het nut. 'Laatst gingen we mijn oma van Schiphol ophalen en toen kreeg iemand een hartaanval', vertelt Isabelle. 'Iedereen dook erbovenop en gelukkig kreeg die mevrouw snel hulp. Maar het maakte wel indruk op mij. Wij hoefden hier niet te helpen, want er was hulp genoeg, maar dankzij die cursus wisten Robin en ik ook wat we hadden moeten doen. Dat geeft toch een goed gevoel.' Ook Robin is overtuigd van het nut van EHBO op school. 'Je bent het eigenlijk verplicht aan je omgeving. Zo zie ik het. Ik hoop echt dat het op veel meer scholen een verplicht onderdeel gaat worden.' ◀

Cyberaanval: bent u erop voorbereid?

De cyberaanval die een maand geleden over de hele wereld honderdduizenden mensen en bedrijven heeft gedupeerd, maakt opnieuw duidelijk hoe alert we moeten zijn op de gevaren die schuilen in de digitale wereld. Wist u dat u zich tegen cyberrisico's kunt verzekeren?

TEKST: MARTIN VAN DEN BOGAERDT

De cyberaanval begon toevallig in de week waarin de Onderwijsraad in het advies *Doordacht digitaal* de rijksoverheid opriep de scholen op het vlak van digitalisering meer te ondersteunen. Het gaat hierbij volgens de raad onder meer om internetveiligheid en privacy, een adequate basale infrastructuur en natuurlijk ook om voldoende geld.

Doelwit voor cybercriminelen

Het advies van de Onderwijsraad volgde op een advies dat het Rathenau Instituut in maart uitbracht over cyberdreigingen en de noodzakelijke versterking van de weerbaarheid hiertegen. Het Rathenau Instituut vindt dat vooral ook in het onderwijs veel meer aandacht moet komen voor cybersecurity. Nederland is immers als ICT-intensieve samenleving een aantrekkelijk doelwit voor cybercriminelen. Het Rathenau Instituut vroeg onder meer om aandacht voor gijzelsoftware (ransomware), waarmee criminelen digitale systemen op slot kunnen zetten. De makers van deze software vragen veel geld aan hun slachtoffers, vaak in de vorm van ontraceerbare bitcoins, om de systemen weer bruikbaar te maken (ransom = losgeld). De cyberaanval vorige maand werd uitgevoerd met dergelijke software. Op de website van het Nationaal Cyber Security Center van het ministerie van Veiligheid en Justitie staat meer informatie hierover.

Verzekeren tegen cyberrisico's

VOS/ABB's verzekeringspartner Aon heeft onlangs een mailing verstuurd over de mogelijkheden voor onder andere scholen om zich tegen cyberrisico's te verzekeren. Er zijn nog maar weinig organisaties die een dergelijke verzekering

Hoe houdt u gijzelsoftware buiten de virtuele deur?

Kennisnet geeft tips om te voorkomen dat er gijzelsoftware (ransomware) in schoolnetwerken en op computers komt.

Het aanklikken van een besmette e-mail kan ertoe leiden dat kwaadaardige software zich op uw computer en in het netwerk van uw school nestelt. Dit zijn de tips van Kennisnet om het risico van gijzelsoftware te verkleinen:

- Open geen e-mailbijlagen wanneer u de bijlage niet vertrouwt (bijvoorbeeld bij een onbekende afzender).
- Zorg voor goede back-ups, zodat gegijzelde informatie beschikbaar blijft.
- Update software regelmatig om digitale lekken te voorkomen (zoals de Windows 10-update).

Verder is het vergroten van bewustwording onder medewerkers en leerlingen van groot belang. Kennisnet wijst erop dat dat kan met de *Aanpak informatiebeveiliging en privacy* of de *Dialog met medewerkers*. Ga hiervoor naar Wikiwijs.

hebben. Als u meer wilt weten over wat er op dit vlak mogelijk is, kunt u contact opnemen met Henri Damen of Ruud van Houten van Aon.

Henri Damen: 06-13817417, henri.damen@aon.nl

Ruud van Houten: 06-14875425, ruud.van.houten@aon.nl

Excursietip!

Maritiem Museum Rotterdam

TEKST: LUCY BEKER BEELD: MARCO DE SWART

Stap eens op een booreiland

Het Maritiem Museum in Rotterdam is gestart met een nieuw onderwijsprogramma om leerlingen enthousiast te maken voor de techniek. Dat programma begint met een spectaculair bezoek aan een booreiland: zo voelt het althans in de Offshore Experience.

Vanuit het museum stap je - helm op, veiligheidshesje aan - zomaar ineens een booreiland op. Rondom zie je zee, schepen en aanvliegende helikopters. Een mooi effect van 360 graden filmprojectie. Aan boord veel techniek die op een aansprekende manier wordt uitgelegd. Met spelsimulaties kan de jeugd uitvinden welke spannende klussen offshore-werknemers dagelijks uitvoeren. Loods zelf maar eens een helikopter naar het platform bij windkracht 10 of kijk hoe er geboord wordt op drie kilometer diepte. Dan besef je meteen wat er allemaal nodig is om thuis het licht aan te kunnen doen en je mobieltje op te laden.

Museumschip

De Offshore Experience is het eerste onderdeel van het techniekonderwijsprogramma dat het Rotterdamse museum scholen aanbiedt in samenwerking met de maritieme industrie. Scholen kunnen de excursie uitbreiden met een ontwerpworkshop aan boord van een museumschip in de museumhaven voor de deur van het Maritiem Museum. Daar gaan de leerlingen onder deskundige begeleiding zelf ideeën uitwerken voor duurzame energiewinning op zee. De beste ideeën worden aan het einde van het schooljaar beloond met een presentatie in de Offshore Experience, want ook basisschoolleerlingen kunnen goede ideeën hebben, zo is al gebleken.

Bliksemstage

De Offshore Experience en de ontwerpworkshop zijn gericht op de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs, klas 1 en 2 van havo/vwo en klas 1 tot en met 4 van het vmbo. Leerlingen van de eerste twee leerjaren van het vmbo kunnen bovendien meedoen aan een 'bliksemstage': een kijkje in de high-tech maritieme wereld van vandaag en de innovaties van morgen. In kleine groepjes bezoeken ze een bedrijf in de Rotterdamse haven, waar ze echt de handen uit de mouwen mogen steken op verschillende afdelingen: van de laswerkplaats tot de administratie. Een dergelijke bliksemstage helpt leerlingen hun keus

Spectaculair kijkje in de wereld van techniek

voor de toekomst te maken en past dan ook bij het vak loopbaanoriëntatie. Het programma is te boeken vanaf 3,50 euro per leerling. Het wordt voor een groot deel gefinancierd door Verolme Trust.

Kijk voor meer informatie op www.maritiemmuseum.nl/onderwijs.

Hoe zit het nu precies?

1

Ontslag wegens disfunctioneren

Wanneer kan een werknemer op grond van disfunctioneren worden ontslagen?

Voor een ontslag op grond van ongeschiktheid voor de functie is het noodzakelijk dat de werkgever helder en overtuigend weet aan te tonen dat er sprake is van zodanig disfunctioneren dat voortzetting van het dienstverband in redelijkheid niet van hem gevergd kan worden. Dit moet blijken uit concrete voorbeelden, verslagen van functionerings- en beoordelingsgesprekken en andere schriftelijke stukken. Ook dient de werknemer een reële kans te hebben gekregen zich te verbeteren. Goed werkgeverschap brengt met zich mee dat een docent die langere tijd in dienst is, ruim tijd wordt geboden om zich te verbeteren. Voorts dient aan de werknemer kenbaar gemaakt te worden dat het verbeterings-traject dat met hem is gestart, rechtspositionele gevolgen kan hebben. Als aan het einde van het traject blijkt dat het gewenste niveau niet is bereikt, kunnen er inderdaad rechtspositionele maatregelen genomen worden en dat kan ontslag inhouden.

2

Opnemen vakantieverlof

Geldt er ook een verjaringstermijn voor opname van het vakantieverlof?

De wettelijke vakantiedagen hebben een vervaltermijn van een halfjaar na het kalenderjaar waarin ze zijn opgebouwd. Alleen wanneer de werknemer redelijkerwijze geen vakantie heeft kunnen opnemen, geldt dit niet. De bovenwettelijke vakantie-uren hebben een verjaringstermijn van vijf jaar.

3

Originele VOG of kopie?

Moet een originele VOG overgelegd worden of mag het ook een kopie zijn?

De werknemer moet altijd een originele, geldige VOG (Verklaring Omtrent het Gedrag) aan de werkgever tonen. Een kopie is geen geldige VOG. De werkgever moet de VOG op echtheid controleren. In het onderwijs wordt veel gewerkt met invalkrachten die voor meerdere werkgevers werken. De werkgever mag in dit geval van de originele VOG een kopie maken voor zijn personeelsarchief. Het advies is om deze kopie te voorzien van een datum, de tekst 'origineel gezien' en van een handtekening. De werknemer kan de originele VOG dan eventueel gebruiken voor een andere invalfunctie, indien deze niet ouder dan zes maanden is (bij overblijfm medewerkers twee maanden).

v o s) a b b

Onderwijsjuristen van VOS/ABB

De Onderwijsjuristen van VOS/ABB geven dagelijks advies en informatie aan leden. Mail uw vraag naar onderwijsjuristen@vosabb.nl of bel op de ochtenden van werkdagen naar 0348-405250. Leden kunnen ook kijken op www.vosabb.nl > onderwijsjuristen > veelgestelde vragen.

4

Rutte-regeling voor 16- en 17-jarigen**Wat houdt de Rutte-regeling in?**

Leerlingen van 16 jaar of ouder die gezakt zijn voor hun eindexamen, kunnen eventueel een diploma via het volwassenenonderwijs (vavo) halen. Ze hoeven dan alleen de examenvakken te volgen waar ze een onvoldoende voor hebben behaald, om toch nog tot een volwaardig diploma te komen. Het volwassenenonderwijs is eigenlijk bedoeld voor leerlingen vanaf 18 jaar of ouder. Een middelbare school kan 16- en 17-jarigen uitbesteden aan het vavo volgens de zogenoemde 'Rutte-regeling'.

Op die manier kunnen zij alsnog een vmbo-t-, havo- of een vwo-diploma halen. Leerlingen worden doorgaans alleen uitbesteed als de kans om een diploma te behalen via die weg groter is. Uitbestede leerlingen blijven ingeschreven op hun eigen middelbare school, maar volgen hun opleiding op het vavo. De middelbare school blijft daardoor verantwoordelijk voor de leerling. De vavo-instelling neemt het eindexamen af en reikt het diploma uit. Het diploma heeft dezelfde waarde als het diploma van de middelbare school. Uitbesteding is geen recht van de leerling; het gebeurt in overleg tussen school, ouders, leerling en vavo.

5

Regels voor schorsing**Welke regels gelden er voor schorsingen?**

Een schoolbestuur mag een leerling schorsen. Een leerling heeft dan tijdelijk geen toegang tot de school. In de praktijk wordt deze bevoegdheid vaak overgedragen aan de schooldirectie. In de wet staat dat het schoolbestuur zelf regels opstelt voor het schorsen van leerlingen. De regels die de school hanteert voor het straffen en schorsen van leerlingen staan in de schoolgids en/of het leerlingstatuut. In de wet staan wel regels voor de procedure:

- De schorsing duurt maximaal vijf schooldagen
- Schorsingsbesluit met reden en duur van schorsing wordt schriftelijk aan ouders kenbaar gemaakt. In die brief moet ook staan hoe ouders bezwaar kunnen aantekenen tegen het schorsingsbesluit.
- Schoolbestuur informeert de Inspectie van het Onderwijs bij schorsing langer dan één dag. Ook kan de leerplichtambtenaar op de hoogte worden gebracht.

Als een leerling geschorst is, mag hij of zij geen lessen op school volgen. De school blijft wél verplicht om de leerling onderwijs te geven. Dit kan bijvoorbeeld met extra huiswerk dat de school na schooltijd of telefonisch met de

6

Verplicht douchen**Mogen scholen douchen na de gymles verplicht stellen?**

Een school mag in het eigen schoolbeleid opnemen dat leerlingen na de gymles verplicht moeten douchen. Vaak doen scholen dit in verband met de hygiëne. Voor leerlingen die moeite hebben met het in groepsverband douchen, stellen sommige scholen een afgeschermd ruimte beschikbaar. Ook dit kan worden opgenomen in het beleid van de school.

Een school mag leerlingen verplichten om te douchen, maar mag niet verplichten dat een leerling naakt doucht. De Landelijke Klachtencommissie Onderwijs oordeelde in een klacht van een ouder dat het voorbijgaan aan schaamtegevoelens de grens van iemands lichamelijke integriteit kan overtreden. Douchen met ondergoed aan is niet dusdanig minder hygiënisch dat dit het opzij zetten van deze schaamtegevoelens rechtvaardigt. De school is verantwoordelijk voor een veilige en hygiënische omgeving. Soms is een douche- of kleedruimte vies, of hebben ouders moeite met de manier van toezicht op de leerlingen. In dat geval kunnen ouders terecht bij de medezeggenschapsraad en de directeur van de school. Er kan dan gekeken worden of het beleid aangepast moet worden.

ouders&onderwijs

Ouders & Onderwijs

Ouders & Onderwijs is hét informatiepunt voor ouders van schoolgaande kinderen. Voor vragen of persoonlijk advies neemt u contact op met de informatiedienst, via vraag@oudersonderwijs.nl, of op schooldagen van 10 tot 15 uur via telefoonnummer 0800-5010 (kies toets 1 voor onderwijs). U kunt ook kijken op www.oudersonderwijs.nl

Nieuw in de boekenkast

Een selectie uit recent verschenen boeken en andere publicaties, die relevant zijn voor het onderwijs.

Swingen als een kangoeroe

Auteur: Jeroen Schipper | **Uitgeverij:** SWP, 2017 |

ISBN: 978 90 885 0641 3 | **Aantal pagina's:** 104 | **Prijs:** € 39,90

Muziekdocent Jeroen Schipper uit Utrecht schreef dit boek vol nieuwe kinderliedjes voor thuis en op school. Zijn liedjes zijn afgestemd op de onder- en middenbouw van het basisonderwijs. De teksten zijn speels en humoristisch, de muziek gevarieerd en de uitbreidings- en verwerkingsopdrachten zorgen voor dwarsverbanden met andere leergebieden. Bij dit

boek zit niet alleen een cd, maar op het besloten deel van de website www.swingenalseenkangoeroe.nl staan ook nog digibordlessen, dansvideo's en meezingversies van de liedjes. De cd is ook los verkrijgbaar.

Identiteitsontwikkeling en leerlingbegeleiding

Auteurs: Jos van der Wal en Jacob de Wilde | **Prijs:** € 34,50 |

Uitgeverij: Coutinho, 5e herziene druk 2017 |

ISBN: 978 90 469 0554 8 | **Aantal pagina's:** 397

De vijfde druk van dit praktijkgerichte boek is compleet geactualiseerd op basis van nieuwe inzichten en gebruikerservaringen. Ook is er nu een uitgebreide website die verbreding en verdieping biedt, plus opdrachten, casussen en toetsen met antwoordprotocollen voor de docent. Het boek beschrijft hoe jongeren hun eigen identiteit ontwikkelen in interactie met hun omgeving. Vervolgens gaan de auteurs in op leerlingenbegeleiding en op de praktische vaardigheden die daarbij van belang zijn, zoals gespreksvoering, sig-

naleren en diagnosticeren van probleemgedrag en hulp bieden. Dit boek is niet alleen bedoeld voor leraren in opleiding, maar voor elke professional die met adolescenten werkt.

Talentgerichte ontwikkeling op de basisschool

Auteur: Herman Veenker, Henderien Steenbeek, Marijn van Dijk, Paul van Geert | **Uitgeverij:** Coutinho, 2017 |

ISBN: 978 90 469 0549 4 | **Aantal pagina's:** 251 | **Prijs:** € 26,00

Dit boek biedt praktische handvatten voor het herkennen en stimuleren van talentvol gedrag. Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en willen van alles onderzoeken. Wie daarbij aanhaakt met de juiste vragen, daagt kinderen uit om hun interesses en creativiteit verder te ontwikkelen. Het boek gaat in op vijf principes van talentontwikkeling en de rol van de basisschoolleerkracht daarbij. De ondersteunende website bevat opdrachten en links naar verdiepende opdrachten en filmpjes. Voor de docent zijn powerpoints en een handleiding beschikbaar.

De auteurs van dit boek zijn universitair onderzoekers en hoogleraren, die laten zien dat leerprocessen dynamisch van aard zijn, en dat het idee van de wiskundeknobbel of de talenkobbel niet meer houdbaar is.

Handboek tegen pesten

Auteur: Bamber Delver | **Uitgeverij:** Nationale Academie voor Media en Maatschappij, 2017 | **ISBN:** 978 90 826 7600 6 |

Prijs: € 21,99

Volgens auteur Bamber Delver woedt er een pestepidemie in Nederland, waarbij sociale media fungeren als pestverdubbelaar. In dit boek geeft hij feiten en cijfers over de omvang van het pestprobleem. Hij laat zien welke aanpakken en antipestmethodes werken en geeft 50 tips voor scholen en ouders om het pesten te verminderen. Voor scholen zijn dat tips als: opletten dat er gelijkwaardigheid is, vraag de conciërge mee te denken met het antipestbeleid, en laat leerlingen elkaar helpen als er iemand wordt gepest. Docenten kunnen hun leerlingen mobiliseren en leren van hun ervaringen en

observaties. Volgens Delver zijn jongeren de sleutel, maar hij zegt daarnaast: 'Besef hoe belangrijk u bent'. In zijn boek staan behalve informatie en tips ook interviews met een aantal moedige 'pestsurvivors', onder wie auteur Arthur Japin die als kind gepest is.

De rol van school bij pestgedrag

Scholen hebben sinds 1 augustus 2015 een wettelijke zorgplicht voor sociale veiligheid op school. Als het gaat om pesten, moet een school meer doen dan alleen het beleid vastleggen in een pestprotocol. Dat blijkt uit eerdere uitspraken van de Landelijke Klachtencommissie.

De wettelijke zorgplicht voor sociale veiligheid betekent in de praktijk dat scholen moeten zorgen voor:

- een sociaal veiligheidsbeleid, dat pesten tegengaat en zorgt voor sociale, fysieke en mentale veiligheid van de leerlingen;
- monitoring van de veiligheid van leerlingen;
- de aanstelling van een coördinator pestbeleid, tevens aanspreekpunt voor leerlingen en ouders in gevallen van pesten.

Scholen kunnen gebruikmaken van een antipestprogramma, maar dit is niet wettelijk verplicht. Als een kind gepest wordt, kunnen ouders dit melden bij het aanspreekpunt voor pesten binnen de school. Zijn zij niet tevreden over de aanpak van de school, dan kunnen zij een klacht indienen bij de klachtencommissie van de school of bij de Landelijke Klachtencommissie als het schoolbestuur hierbij is aangesloten. De Landelijke Klachtencommissie heeft eerder, in diverse adviezen, belangrijke handreikingen gegeven waaruit blijkt hoe scholen moeten omgaan met pestgedrag van leerlingen¹.

Veelvuldig ziekmelden

Een van de adviezen van de Landelijke Klachtencommissie ging over een leerling die zich gedurende een schooljaar veelvuldig ziek had gemeld. Naar aanleiding van al die ziekmeldingen heeft de jeugdarts met haar gesproken. De arts rapporteerde dat er geen lichamelijke en/of psychosociale redenen waren voor de leerling om niet naar school te gaan. Daarna kwam de leerling weer naar school, maar binnen korte tijd was er weer sprake van veelvuldig verzuim, waarover de jeugdarts en de leerplichtambtenaar werden geïnformeerd. De ouders van de leerling meldden bij de zorgcoördinator dat hun kind gepest werd op school

MR. CÉLINE HAKET-ADRIAANSEN

JURIDISCH ADVISEUR VOS/ABB'S ONDERWIJSJURISTEN

en daarom bang was om naar school te gaan. Vervolgens heeft de zorgcoördinator de leerling gevraagd naar het pesten en aangegeven dat zij en haar mentor altijd openstonden voor een gesprek.

De uitspraak

De Landelijke Klachtencommissie was van oordeel dat, gezien de veelvuldige ziekmeldingen van de leerling en de signalen die zij over het pestgedrag heeft afgegeven, de school een meer proactieve houding had mogen aannemen. De school heeft zelf een verantwoordelijkheid om signalen van leerlingen die zich niet veilig voelen, te onderzoeken en daar actie op te ondernemen. Door nadere gesprekken met de leerling en de ouders had de school kunnen achterhalen waar haar gevoel van onveiligheid precies vandaan kwam en wat de school had kunnen doen om dit te verbeteren².

Uit nadere adviezen van de Landelijke Klachtencommissie volgt dat een school het antipestbeleid bij voorkeur moet vastleggen in een pestprotocol, dat ook een plan van aanpak dient te bevatten voor het geval er daadwerkelijk pestgedrag wordt geconstateerd. Daarnaast moet het pestprotocol kenbaar zijn voor alle ouders en leerlingen en consequent worden toegepast. Ten slotte moeten de betrokken ouders worden geïnformeerd over maatregelen die door de school worden getroffen tegen het pesten.

**Juridisch advies nodig?
De Onderwijsjuristen
van VOS/ABB zijn dagelijks
bereikbaar via 0348-
405250 van 08.30 tot
12.30 uur of via
onderwijsjuristen@vosabb.nl**

1. <https://onderwijsgeschillen.nl/thema/pesten-op-school>

2. Landelijke Klachtencommissie Onderwijs, 7 oktober 2015, 106811.

LEEUWENDAAL

Optimaliseert organisaties, mobiliseert mensen

◆ werving en search / interim management

◆ TOEZICHTHOUDERS, BESTUURDERS EN MANAGERS

◆ VOOR TIJDELIJK OF VOOR VAST

◆ ALTIJD IN DIENST VAN UW ORGANISATIEDOELEN

◆ ontwikkelen en training

◆ organisatiepsychologie en assessments

◆ functioneren en beloning

◆ HR planning en control

◆ arbeidsmobiliteit en duurzame inzetbaarheid

◆ ambtenaren- en arbeidsrecht

